

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

ZÁPADOČESKÁ
UNIVERZITA
V PLZNI

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Právní ochrana firmy

Poděkování:

Děkuji vedoucímu mé diplomové práce, paní JUDr. Zuzaně Krejsové, za odborné vedení, upřesnění a připomínky při zpracování této práce.

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma Právní ochrana firmy vypracoval samostatně a jen s využitím pramenů uvedených v seznamu použité literatury, které ve všech případech řádně cituji v souladu s citačními zvyklostmi.

.....

OBSAH

1	Úvod	3
2	Obecně k obchodní firmě	4
2.1	Funkce obchodní firmy	5
2.2	Zásady obchodní firmy	6
2.2.1	Zásada nezaměnitelnosti	7
2.2.2	Zásada klamavosti	9
2.2.3	Zásada jasnosti	10
2.2.4	Zásada jednotnosti	10
2.2.5	Zásada výlučnosti	10
2.3	Pravidla pro tvorbu obchodní firmy	11
2.3.1	Firemní kmen	12
2.3.2	Firemní dodatek	12
3	Historie	14
3.1	Historie obchodní firmy	14
3.2	Historie právní ochrany firmy	14
4	Předpisy poskytující ochranu obchodní firmě	16
4.1	Ochrana podle obchodního zákoníku	16
4.1.1	Absolutní ochrana obchodní firmy	16
4.1.2	Relativní ochrana obchodní firmy	18
4.1.2.1	Význam generální klauzule nekalosoutěžního jednání	21
4.1.2.2	Vyvolání nebezpečí záměny	22
4.1.2.3	Parazitování na pověsti	23
4.2	Ochrana podle občanského zákoníku	24
4.3	Ochrana dle tiskového zákona	25
4.3.1	Právo na odpověď	26
4.4	Ochrana dle trestního zákoníku	27
4.4.1	Porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže	28
4.4.2	Porušení práv k ochranné známce a jiným označením	30
4.4.3	Poškození cizích práv	32
4.5	Ochrana obchodní firmy dle Pařížské Úmluvy	32
5	Právní prostředky ochrany	34
5.1	Žaloba zdržovací	34
5.2	Žaloba odstraňovací	36

5.3	Žaloba satisfakční - Přiměřené zadostiučinění	36
5.4	Náhrada škody	38
5.5	Vydání bezdůvodného obohacení	39
5.6	Právo uveřejnit rozsudek na náklady účastníka, který ve sporu neuspěl	40
5.7	Předběžné opatření	41
6	Možnosti předcházení sporů	42
6.1	Využití mechanismů registrace ochranných známek jako prevence sporů	44
6.2	Vytvoření softwaru pro posuzování zaměnitelnosti obchodních firem	45
7	Ochrana obchodní firmy dle německého právního řádu	46
8	Kolize obchodní firmy s ochrannou známkou	48
9	Kolize obchodní firmy s doménovým jménem	50
10	Závěr	54
11	Resumé	56
	SEZNAM ZKRATEK	58
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:	59

1 Úvod

Téma mé diplomové práce je „Právní ochrana firmy“. Firmou, resp. obchodní firmou se pak rozumí dle § 8 odst. 1 ObchZ „*název, pod kterým je podnikatel zapsán do obchodního rejstříku.*“ Toto téma jsem si zvolil hned z několika důvodů. Jedním z nich je i to, že má velmi blízko k podnikatelské sféře, kde informace tohoto typu mohou být využity. Dále jsem předpokládal, že v této oblasti bude značné množství sporů, a v souvislosti s tím i dostatečné množství judikatury.

Obsahem mé práce je jednak nastínění pojmu obchodní firmy a věcí s ní souvisejících. V návaznosti na to se krátce zabývám historií obchodní firmy a vývojem její právní ochrany. Převážnou část diplomové práce však tvoří přehled právních prostředků pro její ochranu a jejich podrobný rozbor. V rámci celé diplomové práce jsem se pokusil uvedené informace v konkrétních případech podpořit citacemi z odborné literatury, citacemi soudních rozhodnutí nebo alespoň uvedením odkazů na taková rozhodnutí.

Zajímavé je, že ochranu obchodní firmě neposkytuje jen jediný předpis, ale hned několik. Její ochranu poskytuje jak soukromé právo, zejména pak obchodní zákoník, tak i normy práva veřejného.

Institut ochrany obchodní firmy má několik funkcí. Na jedné straně je to ochrana vynaložených investic do reklamy, propagace a dobré pověsti podnikatele a na straně druhé ochrana spotřebitele. Obchodní firma rovněž pomáhá nositeli obchodní firmy upevnit svou pozici na trhu. Ten má povinnost¹ a zároveň tomu odpovídající výlučné právo užívat svou firmu. Z toho vyplývají práva na obranu vůči třetím osobám, které bez souhlasu oprávněné osoby neoprávněně užívají obchodní firmu. Na rozdíl od ochranných známek a dalších práv průmyslového vlastnictví je trvání práv k firmě neomezené, resp. závisí na trvání podmínek její samotné existence.

Ochrana obchodní firmy je dnes velmi aktuální záležitostí. V současné době dochází k nežádoucím zásahům do práv plynoucích z obchodní firmy tam, kde to bylo dříve nepředstavitelné, v internetovém prostředí. Konkrétním příkladem může být např. případ kolize obchodní firmy s doménovým jménem, kterému se v této práci věnuji také.

¹ Dle § 24 zákona č. 200/1990 Sb. o přestupcích je porušení povinnosti při podnikání používat obchodní firmu přestupkem, za který může být uložena pokuta do 50 000 Kč a zákaz činnosti do 1 roku.

2 Obecně k obchodní firmě

Vzhledem k tématu mé diplomové práce považuji za nezbytné, abych alespoň okrajově pojednal obecně o pojmu obchodní firmy, její tvorbě a o firemních zásadách.

Pojem obchodní firmy je v široké veřejnosti i v médiích velmi často a zcela nesprávně používán jako synonymum pro obchodní společnost nebo podnikatele, tedy jako označení pro subjekt práva. V laické společnosti je tato pojmová záměna nežádoucí, ale stále přijatelná a relativně zanedbatelná, nikoliv však v právu, kde je toto třeba striktně odlišovat a tím předcházet případným komplikacím a sporům.²

Jak stanoví § 8 odst. 1 ObchZ „*Obchodní firma je název, pod kterým je podnikatel zapsán do obchodního rejstříku.*“ Podnikatelem je dle § 2 odst. 2 ObchZ:

- osoba zapsaná v obchodním rejstříku
- osoba, která podniká na základě živnostenského podnikání
- osoba, která podniká na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů
- osoba, která provozuje zemědělskou výrobu a je zapsána do evidence podle zvláštního předpisu
- a dále dle § 23 ObchZ se za podnikatele ve smyslu ObchZ považují i zahraniční osoby, které mají právo podnikat v zahraničí.

Z výše uvedené zákonné definice obchodní firmy a výčtu osob, které jsou podle ObchZ podnikateli, vyplývá, že o obchodní firmě lze hovořit jen ve vztahu k osobám zapsaným v obchodním rejstříku. Na tyto osoby se proto také vztahují ustanovení ObchZ na ochranu firmy. Naopak, jak stanoví § 8 odst. 2, na osoby nezapsané v obchodním rejstříku se ustanovení o obchodní firmě nevztahují a jejich jméno, resp. název v případě právnických osob, je tedy ve smyslu této diplomové práce a v rámci ObchZ chráněno jen právem proti nekalé soutěži a dále ustanoveními občanského zákoníku. V souvislosti s tím považuji za důležité poukázat na ustanovení § 34 odst. 2 ObchZ³, podle něhož jsou podnikatelé fyzické osoby za určitých podmínek povinni se

² Příkladem nezbytnosti tohoto pojmové rozlišování je i do jisté míry kuriózní rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 6 A 96/93: „*Označí-li se žalobce, který je fyzickou osobou, podnikající pod obchodním jménem (dnes firma) a toto označení přes výzvu soudu neopraví, nezbyvá než řízení zastavit; bezsubjektivní obchodní jméno (firma) nemá způsobilost mít práva a povinnosti, o něž má v řízení jít, a není ani způsobilé činit procesní úkony.*“

³ § 34 odst. 2 ObchZ: *Fyzická osoba, která je podnikatelem, se zapíše do obchodního rejstříku vždy, jestliže výše jejich*

zapsat do obchodního rejstříku. Pokud není rozsah uvedeného ustanovení podnikatelem překročen, je pak zápis do obchodního rejstříku čistě dobrovolný. Takoví podnikatelé se zápisem do obchodního rejstříku přestávají podnikat pod svým jménem a příjmením a začínají podnikat pod svou firmou. Na zápisu do obchodního rejstříku tedy závisí i změna režimu právní ochrany.

Obchodní firmou byl s účinností ke dni 1. 1. 2001 nahrazen dřívější pojem „obchodní jméno“, kterým se dle předchozí úpravy rozuměl *název, pod kterým podnikatel činí právní úkony při své podnikatelské činnosti*. Pojem firma, používaný již v předválečném právu, má tedy oproti předchozímu pojmu užší význam, protože firma je vázána na zápis do obchodního rejstříku.

Firma patří mezi tzv. nehmotné statky⁴ a právo k ní lze zařadit mezi práva průmyslového vlastnictví. Dále je obchodní firma ve smyslu § 5 odst. 1 ObchZ nehmotnou složkou podniku. Spolu s podnikem nebo jeho částí může být předmětem prodeje (i jiných právních dispozic), nikdy však samostatně. Firma vzniká v závislosti na konstituování nového subjektu.

Obchodní zákoník rozlišuje dvě skupiny podnikatelů. První skupinu tvoří podnikatelé s vlastní firmou, kteří jsou zapsáni v obchodním rejstříku a jsou povinni činit právní úkony pod svou firmou (§ 8 odst. 1 ObchZ). Druhou skupinu tvoří podnikatelé nezapsaní v obchodním rejstříku, kteří firmu nemají, a jsou tedy povinni činit právní úkony, jsou-li fyzickou osobou pod svým jménem a příjmením a jsou-li právnickou osobou pod svým názvem. Právní úprava obchodní firmy se vztahuje jen na prvně zmíněnou skupinu.

2.1 Funkce obchodní firmy

L. Lochmanová vyjmenovává několik významných funkcí obchodní firmy.⁵ Jmenovitě funkci individualizační, ochrannou, garanční a propagační, z nichž tou hlavní je nesporně prvně jmenovaná.

výnosů nebo příjmů snížených o daň z přidané hodnoty, je-li součástí výnosů nebo příjmů, dosáhla nebo přesáhla za dvě po sobě bezprostředně následující účetní období v průměru částku sto dvacet milionů Kč.

⁴ Knap, K. Práva k nehmotným statkům, CODEX Praha 1994, str. 11: „*Nehmotný statek lze pojmově vymezit jako statek vytvářený konkrétním duševním obsahem, jehož objektivní výraz je způsobilý být předmětem společenských vztahů, aniž by bylo třeba jeho ztělesnění v hmotné podobě. Objektivní výraz umožňuje u nehmotných statků jejich smyslové vnímání (zpravidla zrakem či sluchem), stejně jako každý hmotný statek (tj. Statek vyjádřený v objektivní hmotné podobě) je vnímatelný již hmatem.*“

⁵ LOCHMANOVÁ, L. Práva na označení – obchodní jméno, ochranné známky, označení původu výrobků. 1. vydání. Praha: ORAC, 1997, s. 10-11

Obsahem individualizační funkce je pak identifikace a individualizace podnikatele v právních vztazích. K tomu J. Dědič dodává, že funkce individualizace nepostihuje smysl firmy zcela: „*Pokud by totiž skutečně firma neměla jiný smysl, pak by bylo možné namítat, že individualizace osoby je obecným předpokladem existence, příp. platnosti jejího právního jednání, přičemž uvážíme-li, že podle obchodního zákoníku je obchodní firmou pouze název, pod kterým je podnikatel zapsán v obchodním rejstříku, nelze shledat žádný důvod, proč by právě pouze podnikatelé zapsaní v obchodním rejstříku měli být individualizováni více, než jiné osoby.*“⁶ Obchodní zákoník vyžaduje, aby firma měla dostatečnou rozlišovací schopnost a nebyla zaměnitelná s jinou již existující firmou.

Ochranná funkce úzce souvisí se zápisem firmy do obchodního rejstříku a je společná pro všechna průmyslová práva. Právo k obchodní firmě totiž podnikateli vzniká okamžikem zápisu do obchodního rejstříku, v důsledku čehož nemohou ostatní subjekty používat shodnou nebo zaměnitelnou firmu.

Garanční funkcí se míní to, že firma může být do jisté míry vodítkem svědčícím o úrovni a kvalitě jejího nositele. Dlouhodobě užívaná firma může být garancí určité kvality a důvěryhodnosti. Jinak asi bude na zákazníka působit firma společnosti s mnohaletou tradicí a v porovnání s ní neznámá firma nově vzniklé společnosti.

Propagační funkce firmy často spočívá v tom, že podnikatel jejím prostřednictvím propaguje své produkty a dostává se tak do podvědomí spotřebitelů a ostatních soutěžitelů. Tato funkce má samozřejmě i svůj význam ekonomický, když podnikateli umožňuje upevňovat svou pozici v hospodářské soutěži.

2.2 Zásady obchodní firmy

Obchodní firma je ovládána několika zásadami, které spolu velmi úzce souvisí a velmi často se i překrývají. Z těchto zásad jsou pouze dvě výslovně upraveny v ObchZ.⁷ Pro úplnost níže uvádím jejich výčet. Vzhledem k tomu, že zásady obchodní firmy nejsou jádrem této diplomové

⁶ DĚDIČ, J., *K některým aktuálním otázkám firemního práva*, Právní zpravodaj 3/2008, str. 7

⁷ Zásada nezaměnitelnosti (výlučnosti) a zásada zákazu klamavosti vyjádřené v § 10 odst. 1 ObchZ: „*Firma nesmí být zaměnitelná s firmou jiného podnikatele a nesmí působit klamavě...*“

práce, budu se podrobněji zabývat jen několika málo z nich, které jsou dle mého názoru nejvýznamnější.

Hlavní zásady, kterými se řídí obchodní firma:

- zásada firemní přisnosti
- zásada jasnosti
- zásada jednotnosti
- zásada legality
- zásada nezaměnitelnosti (výlučnosti)
- zásada přiměřenosti
- zásada pravdivosti firmy
- zásada publicity
- zásada výlučnosti
- zásada zachování dobrých mravů
- zásada zákazu klamavosti

2.2.1 Zásada nezaměnitelnosti

Prvně zmíním zákonem výslovně upravenou zásadu. Zásada nezaměnitelnosti firmy (§ 10 odst. 1 ObchZ) ve své podstatě znamená, že obchodní firma jednoho podnikatele nesmí být zaměnitelná s obchodní firmou jiného podnikatele. Jak uvádí E. Večerková: *„platnost této zásady není teritoriálně omezena (např. v rámci určité obce nebo místa), proto je nutno uvedenou formulací rozumět, že obchodní firmy nesmějí být shodné nebo zaměnitelné na území celé České republiky.“*⁸ Jen pro úplnost uvedu zásadní změny, které byly v rámci tohoto ustanovení provedeny novelou ObchZ účinnou ke dni 1. 1. 2001., kdy bylo původní znění⁹ nahrazeno současným. Novelou v první řadě došlo k výraznému posílení zásady nezaměnitelnosti firmy tím, že dle současné úpravy nemohou být firmy podnikatelů právnických osob, které mají odlišný předmět podnikání, odlišeny jen uvedením jiného sídla. V druhé řadě došlo k posílení zásady

⁸ FALDYNA, F., et al. *Obchodní právo*. Praha:MERITUM ASPI Publishing, 2005, str. 22

⁹ § 10 odst. 1 ObchZ: *Firma nesmí být zaměnitelná s firmou jiného podnikatele a nesmí působit klamavě. K odlišení firmy nestačí rozdílný dodatek označující právní formu. U fyzické osoby postačí zpravidla k odlišení uvedení jiného místa podnikání. Má-li fyzická osoba stejné jméno s jiným podnikatelem působícím v témže místě, je povinna doplnit ve firmě údaj o jménu dostatečně odlišujícím dodatkem ve smyslu § 9 odst. 1.*

nezaměnitelnosti tím, že nyní k odlišení firmy nestačí rozdílný dodatek označující právní formu.

Posuzování zaměnitelnosti obchodní firmy již bylo mnohokrát předmětem rozhodovací činnosti soudů, z níž bylo vytvořeno několik pravidel mající vliv při domáhání se práva na ochranu obchodní firmy.

Ze současné judikatury¹⁰ vyplývá, že při posouzení zaměnitelnosti není výlučně rozhodující jen úplné slovní znění obou obchodních firem, ale je nutno přihlížet k dojmu, který vzniká u průměrného zákazníka (průměrného spotřebitele¹¹). I když se bude plné znění obchodních firem lišit, je v přirozenosti zákazníků, že z delšího znění obchodní firmy jim utkví jako příznačná jen určitá výrazná a rozlišující část, podle níž se pak posuzuje zaměnitelnost obchodních firem.

Dalším takovým pravidlem je např. případ, kdy více podnikatelů užívá stejné nebo zaměnitelné obchodní označení. Právo na ochranu obchodní firmy pak svědčí tomu z podnikatelů, v jehož prospěch svědčí časová priorita¹², tedy podnikateli, jehož firma byla zapsána dříve do obchodního rejstříku.

Stav zaměnitelnosti znění firem lze odstranit i tím, že se znění stávající obchodní firmy doplní o další nejméně dvouslabičné slovo tak, aby zákonný požadavek kladený na znění obchodních firem byl splněn. Takový postup je v souladu i s právním závěrem formulovaným Nejvyšším soudem v rozhodnutí sp. zn. 1 Odon 5/97, podle něhož je obecný, striktní zákaz používat slovo či slovní kmen v jakékoliv podobě a kombinaci neodůvodněně široký, jelikož lze sestavit kombinace slova či kmenu, které zaměnitelné s jiným obchodním jménem nejsou.

Zásada zaměnitelnosti nezahrnuje jen vizuální stránku obchodní firmy, ale taky její sluchový vjem. Některé právní úkony totiž mohou být činěny ústně, pokud není předepsaná povinná písemná forma. Z tohoto důvodu není chráněn jen písemný zápis obchodní firmy, ale i její znění. Příkladem takto zaměnitelných obchodních firem by byly např. obchodní společnosti s názvy *ONE TWO s.r.o.* a *Wantú s.r.o.* Po vizuální stránce jsou naprosto odlišné, avšak jejich znění (zvukový vjem) je

¹⁰ Např. rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 Cmo 813/93, rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 Cmo 52/98, rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Cdo 3580/2009,

¹¹ Více o pojmu průměrného spotřebitele: ONDREJOVÁ, D. *Hledisko tzv. průměrného spotřebitele v nekalé soutěži*, Obchodněprávní revue 8/2009, str. 222

¹² rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 Cmo 233/92

identické. Právo na ochranu firmy by tak opět měl podnikatel, v jehož prospěch svědčí časová priorita.

2.2.2 Zásada klamavosti

Druhou výslovně v ObchZ upravenou zásadou obchodní firmy je zásada zákazu klamavosti (pravdivosti). Jejím obsahem není nic jiného než požadavek, aby každý podnikatel měl firmu, která je prostá klamavých prvků. Jak uvádí E. Večerková: „*Ve firmách podnikatelů fyzických osob nesmějí být k jménu podnikatele připojovány různé klamavé dodatky, ve firmách podnikatelů právnických osob nesmí působit klamavě zvláště jejich firemní kmen*¹³. *V souladu se zásadou individualizace a identifikace podnikatele a s požadavkem pravdivosti a neklamavosti firmy musí být firma používána vždy v té podobě, jaká vyplývá ze zápisu do obchodního rejstříku.*“¹⁴ Obsah firmy tedy musí vypovídat a nést informaci o skutečném stavu. Tak např. z obchodní firmy musí být vždy jasné, zda se jedná o osobu fyzickou či právnickou a u právnických osob i jejich právní forma.

V rámci této zásady je zajímavá otázka použití cizího jazyka v obchodní firmě. Ohledně této problematiky se zamítavě vyjadřuje L. Lochmanová následovně: „*Taková to firma by mohla vyvolávat klamnou představu o zahraniční účasti na podnikání či dokonce o zahraničním podnikateli. Jedná-li se o podnik ryze tuzemský, je tato představa nesprávná a tudíž i postižitelná právními prostředky ochrany proti nekalé soutěži*“¹⁵.

Jako výjimku z této zásady uvádí literatura¹⁶ zákonnou úpravu tzv. staré firmy, která umožňuje podnikatelům nabývajícím podnik současně s tímto podnikem převzít i starou firmu a tu používat i při své další podnikatelské činnosti. Dokonce je možné užívat ve firmě právnické osoby jméno společníka nebo člena, který přestal být jejím společníkem nebo členem, avšak jen s jeho souhlasem.¹⁷ Podmínky dalšího užívání staré firmy jsou upraveny v § 11 ObchZ.

Dalšími zásadami, kterým se budu věnovat, jsou zásady, které nevyplývají přímo ze znění

¹³ Více o firemním kmeni v části 3.3.1

¹⁴ FALDYNA, F., et al. *Obchodní právo. Praha:MERITUM ASPI Publishing, 2005, str. 22*

¹⁵ LOCHMANOVÁ, L. *Práva na označení – obchodní jméno, ochranné známky, označení původu výrobků. 1. vydání, Praha:ORAC, 1997, str. 13*

¹⁶ např. FALDYNA, F., et al. *Obchodní právo. Praha:MERITUM ASPI Publishing, 2005, str. 22*

¹⁷ V případě smrti nebo zániku společníka nebo člena se vyžaduje jeho předchozí souhlas anebo souhlas dědice nebo právního nástupce.

zákonu, nejsou v něm výslovně upraveny. Dovožují se z obecných zásad, na nichž byl vytvořen obchodní zákoník.

2.2.3 Zásada jasnosti

Zásada jasnosti úzce souvisí s předchozí uvedenou zásadou pravdivosti. Její obsah komentuje T. Dvořák takto: „*Obchodní firma musí být vždy jasná a dostatečně určitá. Musí vždy jednoznačným způsobem umožňovat identifikaci konkrétního subjektu a jeho odlišení od subjektů jiných, byť třeba obdobných.*“¹⁸ Znamená to tedy, že znění obchodní firmy nemůže zastírat osobu podnikatele nebo předmět podnikání.

2.2.4 Zásada jednotnosti

Zásada jednotnosti, která úzce souvisí s individualizační funkcí firmy. Tato zásada vyjadřuje, že každý podnikatel má jen jednu firmu zapsanou v obchodním rejstříku. „*Vedle obchodní firmy mohou mít podnikatelé ještě další označení, která používají v běžném obchodním styku, která se nikdy neevidují, tudíž nejsou firmou a nejsou ani chráněna ustanoveními obchodního zákoníku o obchodní firmě (§ 8 až 12).*“¹⁹

2.2.5 Zásada výlučnosti

Podstatou této zásady je, že každou konkrétní jednotlivou obchodní firmu může užívat právě jen jeden subjekt, kterým je podnikatel zapsaný v obchodním rejstříku. V důsledku toho je vyloučené, aby ostatní subjekty užívaly firmy identické nebo zaměnitelné. Tato zásada tedy velmi úzce souvisí s individualizační funkcí firmy a s prvně uvedenou zásadou nezaměnitelnosti. Tato zásada se dále projevuje i v možnosti disponovat s obchodní firmou. Ta může být dle § 11 odst. 4 ObchZ převedena jen se současným převodem podniku nebo jeho části, nikdy však samostatně.

¹⁸ DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, str. 20

¹⁹ FALDYNA, F., et al. *Obchodní právo*. Praha: MERITUM ASPI Publishing, 2005, str. 21

2.3 Pravidla pro tvorbu obchodní firmy

Vytváření nové obchodní firmy podnikatelem je z hlediska předcházení případných sporů velmi důležité. Z hlediska prevence tedy můžeme rozlišovat preventivní chování zejména na straně podnikatele a na straně rejstříkových soudů, jejichž působnost vykonávají krajské soudy. Druze jmenované skupině pak dále věnuji samostatnou část (viz 6 Možnosti předcházení sporů).

Preventivní chování podnikatele by tak mělo spočívat zejména v tom, že ještě před zápisem obchodní firmy by měl pečlivě zvážit, jestli ho jím vybraná firma dostatečně individualizuje a zda-li tato firma není zaměnitelná s jinou již existující firmou. Každá osoba může požádat rejstříkový soud o vydání potvrzení, že v obchodním rejstříku se ta či ona firma nevyskytuje, a to za poplatek podle sazebníku OSŘ.

Zákon sám pak stanoví určitá pravidla, kterými se podnikatel, ať již jako fyzická nebo právnická osoba, musí při vytváření obchodní firmy řídit.

Obchodní zákoník je uvádí v § 9:

(1) Firmou fyzické osoby musí být vždy její jméno a příjmení (dále jen "jméno"). Firma fyzické osoby může obsahovat dodatek odlišující osobu podnikatele nebo druh podnikání vztahující se zpravidla k této osobě nebo druhu podnikání.

(2) Firmou obchodní společnosti nebo družstva a dalších právnických osob, které vznikají zápisem do obchodního rejstříku, je název, pod kterým jsou zapsány v obchodním rejstříku. Firmou právnické osoby, která se zapisuje do obchodního rejstříku na základě zvláštního právního předpisu a která vznikla před tímto zápisem, je její název. Součástí firmy právnických osob je i dodatek označující jejich právní formu.

Z výše uvedeného lze dovodit, že obchodní firma je tvořena dvěma částmi, které jsou označovány jako firemní kmen a firemní dodatek.

2.3.1 Firemní kmen

Za firemní kmen se označuje ta část firmy, která se považuje za hlavní, podstatnou a podle které je zpravidla možné identifikovat podnikatele. Samostatně bez dalších dodatků bude podnikatelem využíván nejčastěji v běžném (neformálním) obchodním styku.

Lze rozlišovat následující druhy firemního kmene:

1. **Osobní** – Jsou to takové obchodní firmy, jejichž obsahem je jméno a příjmení, případně jen příjmení společníka či více společníků. Např. Jestřáb, Lelek, Poštołka v.o.s. či Petr Kulík s.r.o.
2. **Věcný** – Věcný firemní kmen vyjadřuje činnost, jíž se podnikatel zabývá, tedy předmět jeho podnikatelské činnosti. Např. Tiskárny a.s., Výroba ručního papíru k.s.
3. **Fantazijní** – Tyto firemní kmene zpravidla na rozdíl od osobních a věcných firemních kmenů mají jen abstraktní povahu a nevypovídají nic o osobě podnikatele či jeho předmětu podnikání. Např. Lupus v.o.s., Murmur s.r.o.
4. **Smíšený** – V případě smíšené firmy se jedná o kombinaci ostatních výše uvedených firemních kmenů. Např. Jaroslav Kulíšek – rytectví, s.r.o.

2.3.2 Firemní dodatek

Firemním dodatkem se rozumí informace, která doplňuje firemní kmen. Jejím smyslem je zejména bližší identifikace podnikatele. Můžeme je opět dělit do několika skupin. Podobně jako firemní kmen lze firemní dodatky rozdělit na osobní, věcné, fantazijní a smíšené, k tomu dále na dodatky odlišující místo podnikání a dodatky označující právní formu. Dále je lze dělit na firemní dodatky obligatorní a fakultativní.

Obligatorní, tedy povinný, dodatek je nezbytnou součástí obchodní firmy a jeho podobu určuje ObchZ, popřípadě jiné právní předpisy.²⁰ Zde je důležité zmínit, že obligatorní dodatek nutně nemusí mít rozlišovací schopnost, jak je tomu např. u dodatků označujících právní formu obchodních společností (§ 10 odst. 1 ObchZ). Bez dodatku označující právní formu právnické osoby by

²⁰ Zákon č. 77/1997 Sb., o státním podniku, zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, zákon č. 248/1992 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech atd.

dokonce nemohl být příslušný subjekt vůbec zapsán do obchodního rejstříku. Jinak řečeno obchodní firma bez tohoto obligatorního dodatku nemůže vůbec existovat.

Fakultativní (dobrovolný) dodatek se k obchodní firmě připojuje nepovinně. Smyslem takových dodatků pak bude zejména snaha o odlišení od ostatních již existujících firem a bližší označení subjektu. Dle § 9 odst. 1 ObchZ firma fyzické osoby může obsahovat dodatek odlišující osobu podnikatele nebo druh podnikání vztahující se zpravidla k této osobě nebo druhu podnikání. Pokud se tedy tato osoba rozhodne takový dodatek používat, stane z tohoto jinak fakultativního dodatku dodatek obligatorní. I právnické osoby mohou užívat vedle obligatorního dodatku označující právní formu dodatky fakultativní. Z fakultativních dodatků se pak v důsledku dodržení zásady výlučnosti firmy stávají dodatky obligatorní.

Druhy a příklady fakultativních dodatků:

- Firma fyzické osoby
 - Osobní dodatek – Josef Nejezchleba, syn
 - Věcný dodatek – Jan Houska, pekař
 - Fantazijní dodatek – Karel Kobliha, Easy Donuts
 - Dodatek označující místo podnikání – Petr Mazanec, pekařství v Chlumci nad Cidlinou

- Firma právnické osoby
 - Dodatek odlišující místo podnikání – Big Donuts Praha s. r. o.
 - Věcný dodatek – Pekárna Big Donuts, s. r. o.
 - Osobní dodatek – Ing. Stanislav Kvásek a spol.

3 Historie

3.1 Historie obchodní firmy

Pojem firma pochází z latinského slova „*firmare*“, což v překladu znamená „potvrdit listinu“. Kupci totiž původně potvrzovali své obchodní listiny připojením své obchodní známky, až později se tyto listiny začali potvrzovat podpisem jména. Vznik firmy jako zvláštního označení, kterého kupec využíval při své kupecké činnosti, se datuje někdy do období pozdního středověku. K označení a k podepisování obchodních společností se začala používat zkratka, která obsahovala jméno jednoho ze společníků a dodatek²¹, který poukazoval na ostatní společníky. Pokud takový obchodník použil takto vytvořenou firmu, dával tím najevo, že nejedná jen svým jménem, ale i jménem všech společníků. Jednotliví obchodníci začali užívat zvláštního označení (firmy) v obchodním styku až později.

3.2 Historie právní ochrany firmy

Na rozdíl od historie obchodní firmy je historie její ochrany mnohem mladší. Vývoj této ochrany úzce souvisí se současným chápáním právnické osoby, který se začal v občanských zákonících objevovat až v průběhu 19. stol.

První důležitý předpis, který zmíním, byl obecný zákoník občanský z roku 1811, který otázku ochrany jména právnických osob výslovně neupravoval. Nicméně podle ustanovení § 26²² zmíněného zákona přiznával stejná práva jako fyzickým osobám. Fyzickým osobám zaručovalo ochranu jména ustanovení § 43 OZO: „*Upírá-li se někomu právo, aby užíval svého jména, nebo je-li poškozen neoprávněným užíváním jeho jména (krycího jména), může žalovati, aby toho bylo zanecháno, a je-li tu zavinění, aby byla škoda nahrazena.*“ Dále měla fyzická osoba dle § 1330 OZO právo na náhradu škody, která jí byla způsobena urážkou na cti.

Dalším důležitým, tentokrát veřejnoprávním, předpisem byl zákon č. 108/1933 Sb.²³ o

²¹ Např. „*et sua societas*“ či „*et socii mei*“

²² § 43 OZO: *Naproti jiným osobám používají dovolené společnosti zpravidla stejných práv jako jednotlivé osoby.*

²³ Zákon byl zrušen trestním zákonem č. 86/1950 Sb.

ochraně cti, který rozlišoval čtyři delikty (urážka, pomluva, utrhání na cti a výčitka z trestního stíhání či trestu), za které mohl být uložen trest odnětí svobody nebo peněžitý trest. Podle § 14 odst. 1 bylo možné tyto trestné činy stíhat jen soukromou žalobou, ke které byl aktivně legitimován podle § 15 odst. 1 ten, kterému bylo trestným činem ublíženo.

Tiskový zákon č. 6/1863 Sb.²⁴ umožňoval fyzickým i právnickým osobám reagovat na uveřejněné nepravdivé zprávy a to konkrétně tzv. tiskovou opravou. Její úprava byla obsažena v § 11 až 17 tiskového zákona. Obecná úprava zněla následovně: *„Koho se dotýká zpráva v periodickém tiskopise, má právo žádat, aby byla uveřejněna její oprava. V opravě může uvádět toliko skutečnosti, které opravují nebo vyvracejí skutečnosti ve zprávě obsažené, může se však též omezit na pouhé popření pravdivosti skutečností ve zprávě obsažených, nebo na oznámení, že pro obsah zprávy podal žádost za trestní stíhání.“*

V období od padesátých let byla dosavadní úprava ochrany jména právnických osob zrušena a nahrazena novými předpisy, které tuto problematiku řešily jen okrajově, a v tomto smyslu se dá tedy hovořit o kroku zpět.

Jedním z těchto předpisů byl nový občanský zákoník z roku 1951, který upravoval ve svém § 22 ochranu jména občana a ochranu názvu právnické osoby takto: *„Je-li někdo zkrácen ve svých právech tím, že někdo jiný neprávem užívá jeho jména, příjmení, názvu nebo krycího jména, může se domáhat, aby od toho bylo upuštěno.“* Ochrana názvu právnických osob tak byla minimální. Tento stav v podstatě setrval i po přijetí nového občanského zákoníku č. 40/1964 Sb. a vydržel až do doby, kdy byl přijat nový dodnes platný, i když mnohokrát novelizovaný, obchodní zákoník č. 513/1991 Sb.

²⁴ Nahrazen tiskovým zákonem č. 184/1950 Sb.

4 Předpisy poskytující ochranu obchodní firmě

Obchodní firma nemá žádnou samostatnou zákonnou úpravu, jako je tomu v případě ochranných známek. Ochrana firmy je rozložena v několika právních předpisech. Základní úpravu nalezneme v obchodním zákoníku. V jeho rámci je také možné rozlišovat právní ochranu firmy na dva odlišné systémy. První upravený v § 12 ObchZ, který je označován jako absolutní ochrana firmy, a druhý upravený v rámci ustanovení²⁵ o nekalé soutěži označovaný jako relativní ochrana.

Dalším předpisem, pomocí něhož se lze domáhat ochrany obchodní firmy, je občanský zákoník č. 40/1964 Sb., který obsahuje obecnou občanskoprávní úpravu ochrany fyzických a právnických osob. Ve vztahu k úpravě v obchodním zákoníku má úprava v občanském zákoníku subsidiární povahu. Pokud by tedy ustanovení na ochranu obchodní firmy v ObchZ jakožto lex specialis nestačila, mohl by být subsidiárně použit občanský zákoník.

Dalším předpisem, který připadá v úvahu při obraně proti neoprávněným zásahům do práv na ochranu názvu a dobré pověsti právnických osob je tiskový zákon č. 46/2000 Sb.

Nejdůležitějším veřejnoprávním předpisem, jímž lze chránit obchodní firmu je bezesporu trestní zákoník.

Posledním předpisem, kterým se budu zabývat, je Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví, která byla uzavřena již v roce 1883 v Paříži. Od té doby byla několikrát revidována. Jejím obsahem je ochrana a úprava práv z průmyslového vlastnictví.

4.1 Ochrana podle obchodního zákoníku

4.1.1 Absolutní ochrana obchodní firmy

Ustanovení upravující absolutní ochranu firmy nalezneme v § 12 ObchZ:

(1) Kdo byl dotčen na svých právech neoprávněným užíváním firmy, může se proti neoprávněnému

²⁵ § 44 a násl. zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

uživateli domáhat, aby se takového jednání zdržel a odstranil závadný stav. Dále může požadovat vydání bezdůvodného obohacení a přiměřené zadostiučinění, které může být poskytnuto i v peněžích.

(2) Byla-li neoprávněným užíváním firmy způsobena škoda, lze se její náhrady domáhat podle tohoto zákona.

(3) Soud může účastníku, jehož návrhu bylo vyhověno, přiznat v rozsudku právo uveřejnit rozsudek na náklady účastníka, který ve sporu neuspěl, a podle okolností určit i rozsah, formu a způsob uveřejnění.

Tato ochrana se označuje za absolutní z toho důvodu, že poskytuje ochranu obchodní firmy proti všem (působí erga omnes), na rozdíl od ochrany relativní. To lze dovodit z výše uvedeného § 12 odst. 1 ObchZ, který jinak řečeno stanoví, že se právní ochrany obchodní firmy může domáhat kdokoli, kdo byl dotčen na svých právech neoprávněným užíváním firmy (aktivní legitimace). Ochrana je tak poskytována i nepodnikatelům. Příkladem takové osoby může být například bývalý společník společnosti či veřejně známá osoba, jejíž jméno bylo ve firmě neprávem použito. S tímto názorem se však neztotožňuje např. E. Večerková: „nelze použít rozšiřující výklad, podle něhož právní ochranu obchodní firmy mohou využít různé podnikatelské a nepodnikatelské subjekty, které byly dotčeny na svých právech, tedy na jakýchkoli právech, např. na právech k ochranné známce, právech ke svému jménu (jsou-li fyzickými osobami) nebo názvu (jsou-li právnickými osobami), na autorských právech apod.“²⁶

U absolutní ochrany firmy není rozhodné, zda-li je firma skutečně užívána či nikoliv. Oprávněná, aktivně legitimovaná, osoba pak pro svou obranu může využít konkrétní žalobní nároky stanovené § 12 ObchZ (viz 5 Právní prostředky ochrany).

Pasivně legitimovanou osobou je dle znění zákona tedy neoprávněný uživatel. Tím může být v podstatě kdokoli, jakákoliv fyzická či právnická osoba, která neoprávněně zasáhla do podnikatelských práv k firmě. Na rozdíl od ochrany relativní nezáleží na tom, zda-li je rušitel podnikatel či nepodnikatel, soutěžitel nebo nesoutěžitel či zda existuje mezi ním a dotčenou osobou soutěžní vztah.

²⁶ FALDYNA, F., et al. *Obchodní právo*. Praha:MERITUM ASPI Publishing, 2005, str. 40.

V § 12 odst. 1 ObchZ je postihováno neoprávněné užívání obchodní firmy. Ačkoliv dikce zákona používá výrazu „užívání“, které nasvědčuje požadavku dlouhodobějšího trvání, dle P. Hajna se lze stanovenými právními prostředky domáhat ochrany i při jednorázovém užití obchodní firmy.²⁷ Neoprávněné užívání firmy pak zahrnuje např. situaci, kdy si neoprávněný uživatel přisvojí cizí firmu a užívá ji jako vlastní. Další situací je stav, kdy je podnikateli do obchodního rejstříku zapsána firma zaměnitelná²⁸ s firmou jiného podnikatele, jemuž svědčí právo časové priority. V tomto případě se však nedá, ačkoliv se jedná o nezákonný stav, hovořit o neoprávněném užívání ve smyslu § 12 ObchZ. Absolutní ochrana firmy se vztahuje i na případ, kdy má podnikatel zapsanou firmu nezaměnitelnou, avšak ji používá nepřesně nebo v pozměněné podobě, tak že může být zaměnitelná s cizí firmou.

4.1.2 Relativní ochrana obchodní firmy

Jak již bylo řečeno výše, relativní ochrana obchodní firmy je další možnost, jak lze chránit obchodní firmu. Úpravu nalezneme v ustanoveních ObchZ o nekalé soutěži, konkrétně pak v § 44 a násl.:

(1) Nekalou soutěží je jednání v hospodářské soutěži nebo v hospodářském styku, které je v rozporu s dobrými mravy soutěže a je způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům, spotřebitelům nebo dalším zákazníkům. Nekalá soutěž se zakazuje.

(2) Nekalou soutěží podle odstavce 1 je zejména:

- a) klamavá reklama,*
- b) klamavé označování zboží a služeb,*
- c) vyvolávání nebezpečí záměny,*
- d) parazitování na pověsti podniku, výrobků či služeb jiného soutěžitele,*
- e) podplácení,*
- f) zlehčování,*

²⁷ FALDYNA, F., et al. *Obchodní zákoník s komentářem – 1. díl*, 1. vydání Praha: CODEX 2000, str. 44

²⁸ Více o zaměnitelnosti v 3.2.1 Zásada nezaměnitelnosti

- g) srovnávací reklama,
- h) porušování obchodního tajemství,
- i) ohrožování zdraví spotřebitelů a životního prostředí.

Tento systém ochrany firmy je označován za relativní, jelikož nepůsobí na veškeré jednání, ale jen na takové jednání, které vyhovuje podmínkám stanoveným v generální klauzuli nekalé soutěže (§ 44 odst. 1 ObchZ viz výše). Aby se tedy bylo možné této ochrany domáhat, je nutné, aby byly současně splněny následující podmínky:

- K deliktnímu jednání musí dojít v hospodářské soutěži nebo v hospodářském styku
- Dále takové jednání musí odporovat dobrým mravům soutěže
- Jednání je způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům, spotřebitelům nebo dalším zákazníkům

Pro vysvětlení první uvedené podmínky považuju za nezbytné osvětlit některé pojmy. Hospodářskou soutěží se myslí souběžná snaha na trhu ohledně určitých výrobků nebo služeb s cílem dosáhnout hospodářského prospěchu či jiné hospodářské výhody, která ovlivňuje jejich hospodářskou činnost.²⁹ J. Macek nevyklučuje takto široce vymezené definice, nicméně zpochybňuje jejich význam a naopak zdůrazňuje, že skutečnost, zda jde či nikoliv o jednání v hospodářské soutěži, by se mělo posuzovat až z konkrétních okolností každého jednotlivého případu.³⁰ Jistým vodítkem tak může být dosavadní rozhodovací praxe soudů.³¹ Problematickým pojmem se však může jevit výraz hospodářský styk. Do znění základního ustanovení o nekalé soutěži byl tento pojem vnesen novelou ObchZ č. 152/2010 Sb.³² a právě důvodová zpráva k této novele může být vodítkem k významu tohoto pojmu. Hospodářský styk je pojmem obecnějším (nadřazeným) a ve smyslu zmíněné novely tak napomáhá obraně proti tzv. katalogovým společnostem. Dalším důvodem zavedení tohoto pojmu je zřejmě i prosté sjednocení právní terminologie s návrhem nového občanského zákoníku³³, kde se tento pojem objevuje v ustanovení § 2837 upravujícím nekalou soutěž.

²⁹ HENDRYCH, D. a kol. Právní slovník, Praha 2009

³⁰ MACEK, J. *Jednání v hospodářské soutěži jako podmínka nekalé soutěže v soudních rozhodnutích*, Pocta Petru Hajnovi k 75. narozeninám, Praha: Wolters Kluwer 2010 str. 161

³¹ Např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Odo 106/2001, 32 Cdo 2186/98 a rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 Cmo 259/2007, 3 Cmo 461/2006, 3 Cmo 318/2006 a další

³² Tato novela byla reakcí na stále se zvyšující počet obětí tzv. katalogových podvodů.

³³ Návrh nového občanského zákoníku dostupný sub <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=835&CT1=0>
Stránka naposledy navštívena 190811

Druhou podmínkou je, že jednání musí odporovat dobrým mravům soutěže, které v žádném případě nelze ztotožňovat s dobrými mravy ve smyslu § 3 odst. 1 občanského zákoníku. Dobré mravy soutěže³⁴ nemají žádnou zákonnou definici. Pro přiblížení, P. Hajn o dobrých mravech soutěže: „... *především je nelze ztotožňovat s pouhými dobrými mravy, pokud se jimi myslí to, co by se dalo označit za uhlazené mravy, zdvořilost, kultivovanost. Generální klauzule proti nekalé soutěži v ustanovení § 44 odst. 1 ObchZ nehodlá zbavit podnikatele jejich přirozených vlastností a k nim patří i jistá dávka drsnosti a agresivity.*“³⁵

Třetí a poslední podmínkou je, že jednání musí být způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům, spotřebitelům nebo dalším zákazníkům. Z dikce zákona tak vyplývá, že tedy není nutné, aby k újmě skutečně došlo. Fakt, že by nějaká újma mohla nějaká vzniknout, je tak zcela postačující (jedná se o tzv. ohrožovací delikty).

I zde považuji za důležité objasnit některé pojmy. Prvně pojem újma je třeba chápat v širším smyslu než pojem škoda a jedy tomuto výrazu nadřazen. Újmou se tak nemyslí jen majetková újma vyjádřitelná v penězích (škoda) ale i újma nemajetkové povahy.

Dalšími pojmy, které se pokusím objasnit, jsou subjekty, jimiž může újma vzniknout. Soutěžitelé mají svou zákonnou definici v § 41 ObchZ.: *Fyzické i právnické osoby, které se účastní hospodářské soutěže, i když nejsou podnikatelé (dále jen "soutěžitelé"), mají právo svobodně rozvíjet svou soutěžní činnost v zájmu dosažení hospodářského prospěchu a sdružovat se k výkonu této činnosti; jsou však povinny přitom dbát právně závazných pravidel hospodářské soutěže a nesmějí účast v soutěži zneužívat.*

Spotřebitelem je pak *fyzická nebo právnická osoba, která nakupuje výrobky nebo užívá služby za jiným účelem než pro podnikání s těmito výrobky nebo službami*³⁶, resp. *fyzická osoba, která při uzavírání a plnění smlouvy nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání*³⁷.

³⁴ Více k dobrým mravům soutěže v R. Horáček et al., *Práva k průmyslovému vlastnictví*, 1. vydání. Praha: 2005, str. 263

³⁵ HAJN, P. *Jak interpretovat „dobré mravy soutěže“*. Právní praxe v podnikání 1993, č. 2, str. 1.

³⁶ Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele - § 2 odst. 1 písm. a)

³⁷ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník - § 52 odst. 3

Podobně jako pojem hospodářský styk byl pojem zákazník do znění základního ustanovení o nekalé soutěži zanesen novelou ObchZ č. 152/2010 Sb. V důvodové zprávě se o zákazníkovi říká následující: „Ustanovení rozšiřují dopad ustanovení týkajících se prostředků ochrany proti nekalosoutěžním praktikám i na obecněji pojatý subjekt – zákazníka – když pod tuto kategorii spadají i subjekty, které nejsou podnikatelé, event. podnikatelé jsou, ale mezi “katalogovou společností” a takovým subjektem neexistuje soutěžní vztah.“

Aktivně legitimovanými osobami jsou dle § 53 ObchZ osoby, jejichž práva byla nekalou soutěží porušena nebo ohrožena a dále dle § 54 odst. 1 ObchZ právnické osoby oprávněné hájit zájmy soutěžitelů nebo spotřebitelů.³⁸ Druhá jmenovaná skupina má však jistá omezení, neboť mohou proti rušiteli uplatnit pouze zdržovací a odstraňovací žalobu a zadruhé mohou být tyto žaloby uplatněny jen mimo případy nekalosoutěžního jednání uvedené v § 48 až 51 ObchZ. Pokud by se práva, aby se rušitel zdržel nekalosoutěžního jednání nebo aby odstranil závadný stav v případech uvedených v § 44 až 47 a §52 domáhal spotřebitel, dochází k přechodu důkazního břemene na rušitele. Bude to tedy rušitel, kdo bude muset dokázat, že se nedopustil jednání nekalé soutěže. Rovněž bude na rušiteli, aby dokázal, že neexistuje příčinná souvislost mezi nekalosoutěžním jednáním a vznikem škody při požadavku na její nahrazení. To platí obdobně i pro právo na přiměřené zadostiučinění a na vydání neoprávněného majetkového prospěchu.

4.1.2.1 Význam generální klauzule nekalosoutěžního jednání

Generální klauzule (§ 44 odst. 1 ObchZ) má pro stíhání nekalosoutěžního jednání dvojitý význam. Zaprvé stanoví znaky, které musí být vždy splněny, aby se dalo jednání kvalifikovat jako nekalosoutěžní. Zadruhé slouží jako taková „záchranná síť“, kdyby se protiprávní jednání nedalo subsumovat pod některou z konkrétních skutkových podstat stanovených v § 44 odst. 2 ObchZ.

Průlomovým se však může jevit rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 4. 2006 sp. zn. 32 Odo 1370/2005, který překonává dosavadní a všeobecně uznávané pojetí vztahu generální klauzule ke specifickým skutkovým podstatám:

„Vztah generální klauzule s jednotlivými skutkovými podstatami nekalé soutěže je takový, že

³⁸ Např. SOS - Sdružení obrany spotřebitelů, o. s. či SČS - Sdružení českých spotřebitelů, o. s.

pokud bude naplněna některá ze zvláštních skutkových podstat, bude mít protiprávní jednání současně znaky generální klauzule. Na druhé straně, dojde-li k jednání, které nenaplnjuje znaky některé ze zvlášť upravených skutkových podstat, může se přesto jednat o nekalou soutěž, jestliže nese znaky obecné skutkové podstaty.“

Z tohoto rozhodnutí vyplývá, že pokud budou nějakým jednáním naplněny znaky některé ze specifických skutkových podstat nekalé soutěže stanovených v § 45 ObchZ, není pak nutné dále zkoumat, zda jsou splněny znaky stanovené generální klauzulí, protože se má automaticky za to, že tyto znaky jsou splněny také.

Obchodní firma může být chráněna zejména prostřednictvím skutkových podstat uvedených § 47 a § 48 ObchZ, tedy vyvolání nebezpečí záměny a parazitování na pověsti.

4.1.2.2 Vyvolání nebezpečí záměny

Vyvolání nebezpečí záměny je:

- a) užití firmy nebo názvu osoby nebo zvláštního označení podniku užívaného již po právu jiným soutěžitelem,*
- b) užití zvláštních označení podniku nebo zvláštních označení či úpravy výrobků, výkonů nebo obchodních materiálů podniku, které v zákaznických kruzích platí pro určitý podnik nebo závod za příznačné (např. i označení obalů, tiskopisů, katalogů, reklamních prostředků)*
- c) napodobení cizích výrobků, jejich obalů nebo výkonů, ledaže by šlo o napodobení v prvcích, které jsou již z povahy výrobku funkčně, technicky nebo esteticky předurčeny, a napodobitel učinil veškerá opatření, která od něho lze požadovat, aby nebezpečí záměny vyloučil nebo alespoň podstatně omezil, pokud jsou tato jednání způsobilá vyvolat nebezpečí záměny nebo klamnou představu o spojení s podnikem, firmou, zvláštním označením nebo výrobky anebo výkony jiného soutěžitele.³⁹*

Ochrana firmy prostřednictvím této skutkové podstaty je použitelná jen v případě, kdy neoprávněné užití obchodní firmy může vyvolat nebezpečí záměny a zároveň má znaky nekalé

³⁹ § 47 ObchZ

soutěže. Stejně jako ostatní nekalosoutěžní skutkové podstaty je i tato koncipována jako ohrožovací delikt. Pro možnost obrany tedy bude postačovat, pokud bude nebezpečí záměny alespoň hrozit. Odpovědnost je tu pak koncipována jako objektivní.

Zaměnitelnost musí být chápána ve smyslu objektivním. Není podstatné posouzení zaměnitelnosti jednou konkrétní osobou, rozhodující je celkový dojem u veřejnosti. Soudy pro posuzování zaměnitelnosti využívají hledisko tzv. průměrného (běžného) spotřebitele či zákazníka.

4.1.2.3 Parazitování na pověsti

*Parazitováním je využívání pověsti podniku, výrobků nebo služeb jiného soutěžitele s cílem získat pro výsledky vlastního nebo cizího podnikání prospěch, jehož by soutěžitel jinak nedosáhl.*⁴⁰

Toto deliktní jednání se do značné míry překrývá s vyvoláním nebezpečí záměny. Důležitým rozdílem oproti předchozí uvedené skutkové podstatě však je, že odpovědnost je tu založena nikoliv na principu objektivním ale subjektivním. Z dikce zákona „s cílem získat pro výsledky vlastního nebo cizího podnikání prospěch, jehož by soutěžitel jinak nedosáhl“ lze navíc dovodit, že se musí jednat o zavinění úmyslné. Ačkoliv i zde se objevuje pojem soutěžitele, je nutné ho zde chápat odlišně od zákonné definice uvedené v § 41 ObchZ. U parazitování na pověsti se totiž nemusí jednat jen o přímé soutěžitele, ale mohou to být i osoby podnikající v naprosto odlišném odvětví. Parazitující chování pak bude např. spočívat v tom, že určitý soutěžitel bude při své činnosti využívat známé firmy jiného soutěžitele a jeho dobré pověsti s úmyslem získání prospěchu pro sebe či pro jiného. I. Pelikánová uvádí typický příklad parazitního chování, kdy byl odsouzen výrobce parfému nazvaného „Champagne“, tedy shodně s označením původu chráněného pro výrobce vín. Přestože výrobce parfému není v soutěžním vztahu k výrobcům vín, bylo zakázáno užívat uvedeného názvu, jenž by mohl vyvolávat dojem souvislosti a tím působit těžení z pověsti šampaňského vína.⁴¹

K. Eliáš uvádí jako další příklad parazitování na pověsti použití tzv. nastrčených osob.⁴² Takovou osobou může být účelově a záměrně přibráný společník do obchodní společnosti, jehož jméno (příjmení) je totožné se jménem jiné známé osoby. Na základě právní konstrukce dovolující

⁴⁰ § 48 ObchZ

⁴¹ PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku - 1. díl*. 4. vydání. Praha, ASPI Publishing, 2004, str. 502

⁴² ELIÁŠ, K. et al. *Kurs obchodního práva - Obecná část - Soutěžní právo*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck 2007, str. 330

užití osobních jmen v obchodní firmě právnické osoby je pak takové jméno následně vloženo do obchodní firmy společnosti. Takový název pak může navenek vyvolávat mylný dojem o existenci jakékoliv souvislosti s onou obecně známou osobou či společností.

4.2 Ochrana podle občanského zákoníku

Ochrana obchodní firmy dle ustanovení ObčZ nebude vzhledem ke zvláštní úpravě v ObchZ častým jevem. ObchZ jako *lex specialis* má tedy vůči ObčZ aplikační přednost. Nicméně je třeba zvážit možnost předvídanou v § 1 odst. 2 ObchZ. Nelze-li totiž některé otázky řešit podle ustanovení ObchZ, řeší se podle předpisů práva občanského. V důsledku toho je tedy teoreticky možné se v některých případech domáhat ochrany obchodní firmy⁴³ i ustanoveními ObčZ.

Občanský zákoník upravuje, ve srovnání s právnickými osobami, relativně podrobně ochranu osobnostních práv fyzických osob. V tomto smyslu je posílena ochrana jména fyzických osob i tím, že jejich osobnostní práva, na rozdíl od osob právnických, jsou garantována i ústavními normami⁴⁴. Dále § 11 ObčZ explicitně stanoví demonstrativní výčet chráněných osobnostních práv fyzických osob, jimiž jsou zejména ochrana života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, soukromí, svého jména a projevů osobní povahy. Zatímco právnickým osobám je v § 19b ObčZ garantováno právo na pokojné užívání názvu právnické osoby a právo bránit se proti neoprávněným zásahům:

- (1) *Právnické osoby mají svůj název, který musí být určen při jejich zřízení.*
- (2) *Při neoprávněném použití názvu právnické osoby je možné se domáhat u soudu, aby se neoprávněný uživatel zdržel jeho užívání a odstranil závadný stav; je možné se též domáhat přiměřeného zadostiučinění, které může být požadováno i v penězích.*
- (3) *Odstavec 2 platí přiměřeně i pro neoprávněný zásah do dobré pověsti právnické osoby.*

Občanský zákoník používá termín název právnické osoby a je třeba ho odlišit od pojmu obchodní firma. Název právnické osoby je možné přirovnat ke jménu a příjmení fyzické osoby. Jedná se o povinné označení každé právnické osoby, které má svůj význam i při jejím vzniku. Aby

⁴³ Terminologie ObčZ používá v případě fyzické osoby pojem „jméno“ a v případě právnické osoby „název“. V každém případě je nutné si uvědomit jejich skutečný význam, rozdíly mezi nimi a neztotožňovat je s obchodní firmou.

⁴⁴ Články 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14 ústavního zákona č. 2/1993 Sb. (Listina základních práv a svobod)

totiž mohla vzniknout a stát se subjektem práva, je nutné, aby měla svůj název již při svém zřízení. ObchZ označuje, jak jsem již uvedl dříve, obchodní firmu za název, pod kterým je podnikatel zapsán do obchodního rejstříku. Z těchto informací lze tedy vyvodit, že obchodní firma je svým obsahem užší než název právnické osoby.

Do výlučného práva užívat název právnické osoby lze zasáhnout dvěma způsoby. Prvním takovým způsobem je situace, kdy si právnická osoba zvolí svůj název, který je shodný nebo zaměnitelný s názvem jiné již existující právnické osoby. Druhým deliktním jednáním je neoprávněné použití názvu jiné právnické osoby.

Aby mohla být použita obrana poskytovaná dle § 19b odst. 2 ObčZ musí být splněny určité podmínky:

- Musí dojít ke škodlivému zásahu – pouhé ohrožení nestačí a ani se nevyžaduje opakování takového zásahu
- Použití názvu právnické osoby musí být neoprávněné – přitom je nerozhodné, zda-li se takovým jednáním neoprávněný uživatel obohatil nebo způsobil škodu uživateli oprávněnému.

Občanský zákoník stanoví v § 19b odst. 2 ve vztahu k neoprávněnému použití názvu právnické osoby celkem tři prostředky, jichž může poškozená osoba využít u soudu při obraně svého práva. Jedná se o žaloby zdržovací, odstraňovací a satisfakční. Uvedené prostředky je možné uplatnit samostatně, avšak není vyloučena jejich vzájemná kumulace. Právnické osoby však mohou případně uplatnit i jiné druhy žalob, i když se o nich výslovně ustanovení § 19b ObčZ nezmiňuje. Mohou se tak vedle výše uvedených žalob např. domáhat práva na náhradu škody či na vydání bezdůvodného obohacení. K podání žaloby bude aktivně legitimována osoba, do jejíž práv k názvu bylo zasaženo. Pasivně legitimován pak bude dle § 19b odst. 2 ObčZ neoprávněný rušitel.

4.3 Ochrana dle tiskového zákona

Podobně jako ochrana obchodní firmy v ObchZ je i úprava v tiskovém zákoně *lex specialis* vůči ObčZ. Tento zákon však uvádím spíše jen pro úplnost, protože ochrany obchodní firmy se prostřednictvím tohoto zákona bude oprávněný subjekt dovolávat jen zřídka. TiZ upravuje některá

práva a povinnosti vydavatelů a dalších fyzických a právnických osob v souvislosti s vydáváním periodického tisku.

TiZ upravuje několik právních institutů, z nichž ochrana firmy je pravděpodobně možná jen u jednoho z nich. Tímto právním nástrojem je právo na odpověď upravené v § 10 TiZ.

4.3.1 Právo na odpověď

(1) Jestliže bylo v periodickém tisku uveřejněno sdělení obsahující skutkové tvrzení, které se dotýká cti, důstojnosti nebo soukromí určité fyzické osoby, anebo jména nebo dobré pověsti určité právnické osoby, má tato osoba právo požadovat na vydavateli uveřejnění odpovědi. Vydavatel je povinen na žádost této osoby odpověď uveřejnit.

(2) Odpověď se musí omezit pouze na skutkové tvrzení, kterým se tvrzení podle odstavce 1 uvádí na pravou míru nebo neúplně či jinak pravdu zkreslující tvrzení se doplňuje nebo zpřesňuje. Odpověď musí být přiměřená rozsahu napadeného sdělení, a je-li napadána jen jeho část, pak této části; z odpovědi musí být patrné, kdo ji činí.

(3) Osoba, na jejíž žádost byla vydavatelem uveřejněna odpověď podle tohoto zákona, nemůže požadovat uveřejnění další odpovědi na tuto odpověď.

(4) Po smrti fyzické osoby přísluší právo podle odstavce 1 jejímu manželu a dětem, a není-li jich, jejím rodičům.

(5) Ustanovení zvláštního právního předpisu o ochraně osobnosti a o ochraně jména a dobré pověsti právnické osoby zůstávají úpravou podle odstavců 1 až 4 nedotčena.⁴⁵

Zákonodárce v uvedeném ustanovení používá pojem jméno právnické osoby, což se může jevit značně problematické. Vymyká se totiž zavedené terminologii a není zcela jasné zda-li, tak zákonodárce zavádí nový pojem pro název právnické osoby nebo jestli se „jménem“ rozumí dobrá pověst právnické osoby. S. Devátý se přiklání spíše k druhé možnosti, když argumentuje tím, že dle

⁴⁵ § 10 TiZ

předchozí úpravy⁴⁶ „dobrým jménem“ mínila dobrá pověst. Pro možnost, že se jménem myslí název právnické osoby, naopak svědčí spojka „nebo“ vložená mezi jméno a pověst v § 10 odst. 1.

Dotčený subjekt se může domáhat, aby byla v periodickém tisku bezplatně uveřejněna jím navržená odpověď na skutkové tvrzení, které je nepravdivé nebo i pravdivé, ale podané takovým způsobem (nepřesně, neúplně, zkresleně), že je způsobilé přivodit újmu. Obsahem návrhu na odpověď by mělo být uvedení poškozujícího skutkového tvrzení na pravou míru.

4.4 Ochrana dle trestního zákoníku

Jak jsem se již zmínil výše, ochranu obchodní firmy zajišťují rovněž normy trestního práva. Osoba, do jejíchž práv bylo zasaženo, bude muset vždy pečlivě zvážit, zda ke své ochraně využít soukromoprávních prostředků či využít prostředků trestněprávních, tedy podáním trestního oznámení. Trestněprávní cesta bude připadat v úvahu v případě, kdy porušení práva a zásah do něj je natolik intenzivní, že nezpůsobuje pouze ohrožení individuálního práva, ale i zájmů celé společnosti. Trestní zákoník⁴⁷ obsahuje ve své zvláštní části několik skutkových podstat trestných činů, které jsou použitelné při ochraně obchodní firmy. Zejména se bude jednat o trestný čin porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže (§ 248 TrZ), trestný čin porušení práv k ochranné známce a proti autorskému právu (§ 268 TrZ) a případně také trestný čin poškození cizích práv (§ 181 TrZ). Jednočinný souběh trestných činů porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže dle § 248 TrZ a porušení práv k ochranné známce a proti autorskému právu dle § 268 TrZ je vyloučen. Naplňuje-li jednání pachatele znaky obou těchto trestných činů, posoudí se jen podle ustanovení § 268 TrZ, které je k ustanovení § 248 TrZ ve vztahu speciality.⁴⁸

Uplatnění trestněprávních sankcí je složitější ve srovnání se soukromoprávními sankcemi, neboť trestní právo pro to stanoví mnohem přísnější podmínky. U trestných činů se zaprvé vyžaduje vždy zavinění (ať již úmyslné nebo nedbalostní)⁴⁹. Další významnou skutečností je, že trestného činu se může dopustit jen fyzická osoba.

⁴⁶ Zákon č. 81/1966 Sb., o periodickém tisku a ostatních hromadných prostředcích

⁴⁷ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

⁴⁸ Viz rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 13. 5. 1998, sp. zn. 3 To 1146/97

⁴⁹ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 13: (1) *Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.* (2) *K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.*

Nespornou výhodou trestního oznámení oproti civilní žalobě je, že s jeho podáním nejsou spojené žádné správní ani jiné poplatky.

4.4.1 Porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže

(1) Kdo poruší jiný právní předpis o nekalé soutěži⁵⁰ tím, že se při účasti v hospodářské soutěži dopustí

- a) klamavé reklamy,*
- b) klamavého označování zboží a služeb,*
- c) vyvolávání nebezpečí záměny,*
- d) parazitování na pověsti podniku, výrobků či služeb jiného soutěžitele,*
- e) podplácení,*
- f) zlehčování,*
- g) srovnávací reklamy,*
- h) porušování obchodního tajemství, nebo*
- i) ohrožování zdraví spotřebitelů a životního prostředí,*

a způsobí tím ve větším rozsahu⁵¹ újmu jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům nebo opatří tím sobě nebo jinému ve větším rozsahu neoprávněné výhody, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(...)

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let, peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny,*
- b) spáchá-li takový čin opětovně,*
- c) způsobí-li takovým činem značnou škodu⁵², nebo*
- d) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.*

⁵⁰ Právním předpisem o nekalé soutěži se rozumí ustanovení § 44 až 52 ObchZ

⁵¹ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 138: „větší škodou se rozumí škoda dosahující částky nejméně 50 000 Kč“

⁵² Tamtéž: „značnou škodou se rozumí škoda dosahující částky nejméně 500 000 Kč“

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu velkého rozsahu⁵³,

b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu, nebo

c) způsobí-li takovým činem jinému úpadek.⁵⁴

Smyslem této skutkové podstaty, která byla zavedena přijetím nového trestního zákoníku, bylo především nahrazení relativně obecných a nekonkrétních ustanovení trestného činu „Porušování závazných pravidel hospodářského styku“⁵⁵ a trestného činu „Nekalé soutěže“⁵⁶.

Z výše uvedeného ustanovení vyplývá, že k tomu, aby došlo k dokonání tohoto trestného činu, musí být kumulativně splněny následující podmínky:

- Při jednání musí dojít k porušení předpisu o nekalé soutěži
- Pachatel svým jednáním musí tímto svým jednáním způsobit jiným soutěžitelům a spotřebitelům újmu většího rozsahu nebo opatřit sobě nebo jinému ve větším rozsahu neoprávněné výhody

Jedná se o normu blanketní, a proto předpisy, na které TrZ odkazuje, jsou součástí trestněprávní normy. Z tohoto důvodu musí být pro vyvození trestní odpovědnosti za nekalou soutěž kromě výše uvedených podmínek současně splněny podmínky nekalosoutěžního jednání stanovené v ObchZ (viz 4.1.2 Relativní ochrana firmy). Navíc u tohoto trestného činu je k uplatnění trestní odpovědnosti nutné úmyslné zavinění.

Pachatelem dle formulace zákona může být kdokoliv. P. Šámal k tomu uvádí: „*Pachatelem nemusí být jen soutěžitel, ale může to být např. i osoba, která v dohodě se soutěžitelem nebo i bez takové dohody šíří klamavou reklamu nebo podplácí, anebo bývalý zaměstnanec soutěžitele, který vyzradí obchodní tajemství.*“⁵⁷

⁵³ Tamtéž: „škodou velkého rozsahu se rozumí škoda dosahující nejméně částky 5 000 000 Kč“

⁵⁴ § 248 TrZ

⁵⁵ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, § 127

⁵⁶ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, § 149

⁵⁷ ŠÁMAL, P. et al. *Trestní zákoník*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck 2009, str. 2286

Jako sankce může být za tento trestný čin uložen trest odnětí svobody až na 8 let, a to v závislosti na výši způsobené škody, jestli k jednání došlo opakovaně atd., dále trest zákazu činnosti nebo trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty.

Poškozená osoba, která má ze zákona proti obviněnému nárok na náhradu škody, která mu byla způsobena trestným činem, může dle § 43 trestního řádu soudu navrhnout, aby v odsuzujícím rozsudku uložil obžalovanému povinnost tuto škodu nahradit. Tento návrh je nutné podat nejpozději u hlavního líčení před zahájením dokazování. Soudní projednání nároku poškozeného na náhradu škody se nazývá adhezním řízením. Soud je takovým návrhem vázán, nemůže ho překročit ale ani částečně zamítnout. O náhradě škody tedy soud rozhodne tak, že zcela nebo částečně přizná nárok na náhradu škody (§ 228 TrŘ) nebo soud odkáže poškozeného s uplatněným nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních (§ 229 TrŘ).

4.4.2 Porušení práv k ochranné známce a jiným označením

(1) Kdo uvede do oběhu výrobky nebo poskytuje služby neoprávněně označené ochrannou známkou, k níž přísluší výhradní právo jinému, nebo známkou s ní zaměnitelnou nebo pro tento účel sobě nebo jinému takové výrobky nabízí, zprostředkuje, vyrobí, doveze, vyveze nebo jinak opatří nebo přechovává, anebo takovou službu nabídne nebo zprostředkuje, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Stejně bude potrestán, kdo pro dosažení hospodářského prospěchu neoprávněně užívá obchodní firmu nebo jakékoliv označení s ní zaměnitelné nebo uvede do oběhu výrobky nebo služby neoprávněně opatřené označením původu nebo zeměpisným označením anebo takovým označením s ním zaměnitelným nebo pro tento účel sobě nebo jinému takové výrobky nebo služby nabídne, zprostředkuje, vyrobí, doveze, vyveze nebo jinak opatří nebo přechovává.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let, peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty bude pachatel potrestán,

- a) získá-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 pro sebe nebo pro jiného značný prospěch, nebo*
- b) dopustí-li se takového činu ve značném rozsahu.*

(4) Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) získá-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu, nebo

b) dopustí-li se takového činu ve velkém rozsahu.

Z hlediska ochrany obchodní firmy je relevantní zejména odst. 2 výše uvedeného ustanovení. I zde se jedná o trestný čin, který vyžaduje úmyslné zavinění, a k jeho dokonání je nutné, aby byly kumulativně splněny následující podmínky:

- Úmysl dosáhnout hospodářského prospěchu
- Neoprávněné užívání obchodní firmy nebo označením zaměnitelným s obchodní firmou

P. Šámal o dosažení hospodářského prospěchu: „*Pojem pro dosažení hospodářského prospěchu znamená, že pachatel musí jednat v úmyslu dosáhnout jakýkoli hospodářský prospěch. Takovým hospodářským prospěchem bude nejčastěji vyšší zisk, kterého by pachatel, bez neoprávněného užití obchodní firmy, popř. neoprávněného označení původu nebo neoprávněného zeměpisného označení výrobků nebo služeb, či označení s nimi zaměnitelného nedosáhl. Může to však být i jiný hospodářský prospěch, např. potlačení konkurence na trhu, odlákání zákazníků jinému soutěžiteli, získání dalších odběratelů apod.*“⁵⁸

Pachatelem tohoto trestného činu může být kdokoliv. Nemusí se tedy jednat jen o podnikatele, soutěžitele, ale může jí být i osoba, která podniká neoprávněně.

Za spáchání tohoto trestného činu může být uložen rovněž trest odnětí svobody a to až do osmi let, dále peněžitý trest či propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty.

U tohoto trestného činu je vyloučený jednočinný souběh s trestným činem *porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže* (§ 248 TrZ), protože trestný čin *porušení práv k ochranné známce a jiným označením* (§ 268 TrZ) má ke zmíněnému trestnému činu speciální povahu.

⁵⁸ ŠÁMAL, P. et al. *Trestní zákoník*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck 2009, str. 2476

4.4.3 Poškození cizích práv

(1) Kdo jinému způsobí vážnou újmu na právech tím, že

a) uvede někoho v omyl, nebo

b) využije něčího omylu,

bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody až na tři léta bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 jinému značnou újmu⁵⁹ na právech,

b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch, nebo

c) vydává-li se při takovém činu za úřední osobu.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 jinému újmu na právech velkého rozsahu, nebo

b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.⁶⁰

Objektem tohoto trestného činu jsou obecně všechna nemajetková práva fyzických tak i právnických osob a ochrana před způsobením vážné újmy. Mezi tato práva se patří i právo na výlučné užívání obchodní firmy. K naplnění této skutkové podstaty trestného činu je nutné naplnění dvou znaků. Prvním je způsobení vážné újmy a druhým je podvodné jednání, jímž někoho uvádí v omyl nebo takového omylu využívá.

Za spáchání tohoto trestného činu může být uložen soudem trest odnětí svobody až do pěti let v závislosti na velikosti způsobené újmy.

4.5 Ochrana obchodní firmy dle Pařížské Úmluvy

Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví (Pařížská unijní úmluva) je mezinárodní úmluva, která byla uzavřena v roce 1883 v Paříži a od té doby byla několikrát revidována. Je spravována Světovou organizací duševního vlastnictví (WIPO). Jejím předmětem je ochrana průmyslového vlastnictví, konkrétně pak ochrana patentů na vynálezy, užitečných vzorů,

⁵⁹ Značná újma na právech je újma na nemajetkových právech větší intenzity než vážná újma, která by z hlediska závažnosti pro poškozeného měla být srovnatelná se značnou škodou na majetku (500 000 Kč) u majetkových práv.

⁶⁰ § 181 TrZ

průmyslových vzorů a obchodního jména (firmy) atd. Úmluva se dále vztahuje i na potlačování nekalé soutěže. Na základě úmluvy vznikla Unie na ochranu průmyslového vlastnictví, která má v současnosti více než 100 členů a Česká republika je jedním z nich.

Podle úmluvy je každý členský stát (člen Unie) povinen zajistit příslušníkům kteréhokoliv jiného smluvního státu stejnou ochranu, jakou poskytuje příslušníkům vlastním (čl. 2 odst. 1 Úmluvy). Úmluva dále poskytuje ochranu i příslušníkům států nepatřících k Unii, ovšem jen v případě, že mají na území unijního státu své bydliště nebo sídlo.

Přistoupení k této úmluvě se každá unijní země zavázala zřídit instituci zabývající se průmyslovým vlastnictvím. V České republice je touto institucí Úřad průmyslového vlastnictví.

Z hlediska ochrany obchodní firmy je pak relevantní ustanovení článku 8 Úmluvy:

Obchodní jméno je chráněno ve všech unijních zemích, aniž by bylo třeba je přihlašovat nebo zapisovat; nerozhoduje, zda-li je, či není částí tovární nebo obchodní známky.

Tento článek je velmi důležitý, neboť z něho vyplývá, že obchodní firma požívá ochranu na území všech unijních států. Přitom není rozhodné, jestli je firma v těchto zahraničních unijních státech přihlášená či zapsána.

5 Právní prostředky ochrany

Jak již bylo zmíněno výše chránit obchodní firmu lze využitím soukromoprávních i veřejnoprávních prostředků. Zvláštní pozornost jsem se rozhodl věnovat prostředkům soukromoprávním, které jsou využívány mnohem častěji. Tyto nároky vyplývají zejména z ustanovení ObchZ upravujících obchodní firmu a nekalou soutěž.

Osoba, jež se domáhá ochrany obchodní firmy, může využít následujících právních prostředků:

- Žaloba zdržovací (negatorní)
- Žaloba odstraňovací (restituční)
- Žaloba satisfakční
- Vydání bezdůvodného obohacení
- Náhrada škody
- Právo na uveřejnění rozsudku na náklady účastníka
- Návrh na vydání předběžného opatření (upraveno v OSŘ)

5.1 Žaloba zdržovací

Touto žalobou se bude žalobce především domáhat, aby se žalovaný (neoprávněný rušitel) zdržel konkrétního protiprávního jednání. Aby mohla být zdržovací žaloba úspěšně uplatněna, musí protiprávní zásah do práv žalobce trvat nebo alespoň hrozí nebezpečí opakování takového zásahu v budoucnosti. Kdyby totiž výše uvedené podmínky nebyly splněny, je aplikace zdržovací žaloby vyloučena. Tato žaloba má tedy silně preventivní charakter.

Před uplatněním tohoto nároku je nutné si prvně uvědomit, zda neoprávněným rušitelem je osoba, která užívá cizí firmu zcela či z části neoprávněně, nebo osoba, která má v obchodním rejstříku zapsanou firmu zaměnitelnou s cizí firmou, jíž svědčí časová priorita. Použití zdržovací žaloby totiž připadá v úvahu jen v prvně zmíněném případě. Je jen těžko představitelné požadovat po osobě, jejíž obchodní firma byla zapsána na základě pravomocného usnesení rejstříkového soudu do obchodního rejstříku, aby se zdržela užívání firmy. Je třeba mít totiž na paměti, že dle § 8 odst. 1

je podnikatel povinen činit právní úkony pod svou firmou. Pokud by tedy rozsudek ve svém výroku obsahoval zákaz dalšího užívání firmy, znamenalo by to v důsledku konec podnikatelské činnosti takového podnikatele. V takovém případě je možné odstranit závadný stav jen změnou obchodní firmy skrze žalobu odstraňovací (viz níže), jak i uvádí rozsudek Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 Cmo 808/93:

„Žalobou ze dne 2. 7. 1993 domáhala se žalující společnost s ručením omezeným vydání rozsudku, podle něhož by byla žalovaná společnost s ručením omezeným povinna zdržet se neoprávněného užívání obchodního jména⁶¹ “B. servis, spol. s r. o.” a současně odstranit závadný stav, spočívající v užívání razítek a prostředků pro písemný styk likvidací těchto razítek a prostředků s neoprávněně užívaným obchodním jménem. K odůvodnění své žaloby žalobce uvedl, že zápisem obchodního jména žalovaného do obchodního rejstříku a jeho užíváním byla porušena zásada výlučnosti, vyplývající z obchodního zákoníku, neboť jeho obchodní jméno ve spojitosti se sídlem a předmětem činnosti je zaměnitelné s již dříve zapsaným a právem užívaným obchodním jménem žalobce...

..Žalobce ve svém žalobním návrhu na rozhodnutí soudu předně žádal, aby bylo žalovanému uloženo od právní moci rozsudku zdržet se neoprávněného užívání obchodního jména “B. servis spol. s r. o.”. Vydání takto formulovaného zákazu však v daném případě nepřichází v úvahu. Žalobce nevzal v úvahu, že ve smyslu ustanovení § 8 obch. zák. je žalovaný nejen oprávněn, ale i povinen své právní úkony činit pod obchodním jménem, jež má zapsáno v obchodním rejstříku...

..Tento závadný stav lze odstranit pouze změnou obchodního jména v zápisu v obchodním rejstříku. Rozhodnutím stanovený prostředek k odstranění závadného stavu proto musí směřovat k tomuto cíli. Povinné straně - obchodní společnosti - lze přitom zejména uložit (a to i s ohledem na požadavek vykonatelnosti rozhodnutí), aby změnila své obchodní jméno ve společenské smlouvě a podala návrh na zápis nového obchodního jména u příslušného rejstříkového soudu.“

⁶¹ Dnes obchodní firma

5.2 Žaloba odstraňovací

Dalším prostředkem je žaloba odstraňovací, pomocí níž se žalobce domáhá, aby byl odstraněn nepříznivý následek vyvolaný neoprávněným zásahem. Pro úspěšné uplatnění této žaloby je nutné, aby takový zásah trval nebo, pokud takový zásah již skončil, alespoň existoval nějaký nepříznivý následek, který by mohl být odstraněn. Na rozdíl od žaloby zdržovací by v případě jejího vyhovění soudem byla žalovanému uložena pozitivní povinnost, aby něco konal. Zatímco u zdržovací žaloby bude uložena povinnost spočívat v nekonání (negativní povinnost).

Poškozená osoba, žalobce, se bude většinou v soudní žalobě domáhat, aby byla žalovanému, půjde-li o společnost, do určité doby po právní moci rozsudku uložena povinnost změnit svou obchodní firmu ve společenské smlouvě či stanovách, tak aby nebyla zaměnitelná či nepůsobila klamavě, a dále aby ji do určité doby od provedené změny podal rejstříkovému soudu návrh na zápis změny obchodní firmy v obchodním rejstříku.

K následné změně obchodní firmy může dojít následujícími způsoby. První možností je vypuštění problematické části obchodní firmy s tím, že zbylá část je sama o sobě způsobilá obchodní firmou. Druhou možností je rozšíření původní firmy o novou část, tak aby již nebyla zaměnitelná. Třetí a poslední možností je vytvoření zcela nové obchodní firmy.

V případě, že by povinný subjekt soudem uloženou povinnost dobrovolně neplnil, připadá pak v úvahu při výkonu rozhodnutí uložení pokuty dle § 351 OSŘ až do výše 100 000 Kč a to i opakovaně.

5.3 Žaloba satisfakční - Přiměřené zadostiučinění

Předpokladem pro podání satisfakční žaloby a její úspěšné uplatnění před soudem je vznik určité nemajetkové újmy. Pokud taková nemajetková újma existuje, pak se poškozená osoba může úspěšně po žalovaném domáhat plnění dvojího druhu. Jedná se o plnění morální a plnění peněžité. Oba tyto nároky mohou být uplatněny samostatně i současně. Příkladem nepeněžitého zadostiučinění je uveřejnění omluvy apod.

Nárok na přiměřené zadostiučinění byl velmi často špatně interpretován a poškozené osoby

se pomocí něho snažily zhojit i vzniklé materiální škody. Jisté rozřešení otázky, kdy lze požadovat přiměřené zadostiučinění, přináší např. dvě následující rozhodnutí:

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 Odo 652/2001: *„Právní praxe i právní teorie jsou zajedno v tom, že nárok na přiměřené zadostiučinění je nárokem, jímž se reparuje újma nemateriální povahy. Tento aspekt vyvěrá již z podstaty tohoto nároku, který se označuje jako zadostiučinění neboli satisfakce, aby se již v názvu zdůraznila jeho imateriální povaha. Ve formě zadostiučinění, jako prostředku satisfakčního, není možno proto brát ohled na prvky, které mají materiální povahu, poněvadž materiální reparaci tento právní prostředek ochrany proti nekalé soutěži neslouží.“*

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. R 3 Cmo 209/97: *„rozsah nemajetkové újmy není úměrný rozsahu poklesu prodejnosti výrobku žalobce, tím není vyjádřen rozsah snížení dobré pověsti žalobce. Vstup dalšího soutěžitele na trh, pokud je úspěšný, nutně s sebou přináší snížení prodeje, pokud je poptávka určitým způsobem limitována. To však neznamená zásah do dobré pověsti konkurujícího subjektu a vznik újmy materiální, nýbrž snížení zisků a újmu materiální povahy.“*

Vztah této žaloby vůči ostatním možným nárokům z nekalé soutěže objasňuje rozhodnutí vrchního soudu v Praze sp. zn. R 3 Cmo 1511/94: *„právo žádat poskytnutí přiměřeného zadostiučinění může ten, jehož práva byla jednáním nekalé soutěže porušena či ohrožena, proti rušiteli nezávisle na tom, zda uplatnil i nárok zdržovací či nárok na odstranění závadného stavu.“*

Přiměřené zadostiučinění má nejen satisfakční povahu ale i povahu sankční, což dokládá i rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 Odo 652/2001: *„nelze neuznat, že peněžní satisfakce má rovněž sankční povahu, neboť zaplacení zadostiučinění představuje pro rušitele také finanční újmu, nejen újmu morální, která má vyrovnat porušenou rovnováhu v postavení rušitele a postižené osoby. Tato sankční stránka nicméně hraje při poskytování zadostiučinění vedlejší, podružnou roli, protože rozhodující je nemateriální stránka satisfakce.“*

Otázkou je, jak má být přiměřené zadostiučinění vysoké. To lze vysledovat ze soudní rozhodovací praxe, kde se výše přiměřeného zadostiučinění většinou pohybuje v řádu statisíců, nicméně může dosáhnout i několika milionů korun. V každém případě je vždy nezbytné posuzovat

výši přiměřeného zadostiučinění podle okolností jednotlivých případů a podmínky mezi nimi mohou být značně odlišné.

5.4 Náhrada škody

Náhrady škody v souvislosti s ochranou obchodní firmy se bude domáhat poškozená osoba prostřednictvím speciální úpravy náhrady škody v § 373 a násl. ObchZ a v souladu s ustanovením § 757 ObchZ⁶². Smyslem tohoto nároku je náhrada hmotné škody, která osobě vznikla následkem neoprávněného užívání obchodní firmy či nekalosoutěžním jednáním souvisejícím s obchodní firmou. Co se týče časového rozsahu ochrany firmy, u práva na náhradu škody se uplatní desetiletá promlčecí lhůta dle § 398 ObchZ.⁶³

Náhrada škody bude požadována po osobě, jež se dopustila protiprávního jednání (použití zaměnitelné obchodní firmy, neoprávněné užití cizí firmy). Otázkou je, zda-li se není možné způsobené škody domáhat po státu dle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, pokud by zmíněná škoda vznikla následkem nesprávného postupu (porušením povinnosti) rejstříkového soudu při zápisu firmy do obchodního rejstříku ve smyslu § 200da odst. 1 OSŘ. Škoda může například spočívat v nákladech vynaložených na svolání valné hromady za účelem změny obchodní firmy nebo ve vynaložených investicích do její propagace. Osobně si dokážu představit případy, ve kterých by byl takový způsob náhrady škody na místě.

Dle § 378 ObchZ se škoda nahrazuje v penězích nebo požádá-li oprávněná strana a je-li to možné a účelné uvedením v předešlý stav. Dle mého názoru možnost zmíněná na druhém místě v oblasti ochrany obchodní firmy nepřipadá v úvahu. Ustanovení § 379 ObchZ stanoví, že se nahrazuje škoda skutečná a ušlý zisk. Za škodu se též považuje újma, která poškozené straně vznikla tím, že musela vynaložit náklady v důsledku porušení povinnosti druhé strany. Eventuálně je možné požadovat místo ušlého zisku tzv. abstraktní ušlý zisk dle § 381 ObchZ⁶⁴, ale dle mých

⁶² § 757 ObchZ: *Pro odpovědnost za škodu způsobenou porušením povinností stanovených tímto zákonem platí obdobně ustanovení § 373 a násl.*

⁶³ § 398 ObchZ: *U práva na náhradu škody běží promlčecí doba ode dne, kdy se poškozený dozvěděl nebo mohl dozvědět o škodě a o tom, kdo je povinen k její náhradě; končí však nejpozději uplynutím 10 let ode dne, kdy došlo k porušení povinnosti.*

⁶⁴ § 381 ObchZ: *Místo skutečně ušlého zisku může poškozená strana požadovat náhradu zisku dosahovaného zpravidla v poctivém obchodním styku za podmínek obdobných podmínkám porušené smlouvy v okruhu podnikání, v němž podniká.*

informací se této možnosti v praxi téměř nevyužívá.

5.5 Vydání bezdůvodného obohacení

Dalším nástrojem k ochraně obchodní firmy je nárok na vydání bezdůvodného obohacení. Speciální úprava bezdůvodného obohacení v ObchZ neexistuje, a proto, i když se bude jednat o obchodně právní vztah, se použijí vzhledem k subsidiární povaze ObčZ ustanovení tohoto zákona. Konkrétní úpravu pak obsahuje v § 451 ObčZ:

(1) Kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat.

(2) Bezdůvodným obohacením je majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů.

Nárok na bezdůvodné obohacení je upraven v § 12 odst. 1 v § 53 ObchZ a umožňuje dotčeným osobám domáhat se bezdůvodného obohacení, které vzniklo neoprávněným užitím jejich firmy. Příkladem takového bezdůvodného obohacení bude případ, kdy jsou na tvorbu nové obchodní firmy vynaloženy nezanedbatelné náklady (např. společnost zaplatí agentuře odměnu za provedení průzkumu, jehož smyslem je zjištění působení firmy na veřejnost apod.) a jiná společnost pak jednoduše takovou firmu zkopíruje a začne ji při své činnosti využívat.

Problematickou otázkou je otázka promlčení nároku na vydání bezdůvodného obohacení. Jednou možností je použití dvouleté promlčecí lhůty dle § 107 odst. 1 ObčZ, druhou je pak použití obecné čtyřleté promlčecí lhůty dle ObchZ. Odpověď na tuto otázku mohou dát následující rozhodnutí.

Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Odo 383/2001: *„...je-li vztah z bezdůvodného obohacení vzniklého přijetím plnění bez právního důvodu obchodním závazkovým vztahem, pak odpověď na otázku, kdy počíná běžet promlčecí doba ve vztahu k takovému plnění, dává ustanovení § 391 obch. zák. a otázku délky promlčecí doby zodpovídá ustanovení § 397 obch. zák.“*

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 3800/2007: *„...právní úprava promlčení v obchodním zákoníku má komplexní povahu, přičemž ani ze skutečnosti, že obchodní zákoník*

výslovně neupravuje počátek běhu promlčecí doby a její délku, pokud jde o právo na vydání bezdůvodného obohacení, neplyne nutnost použití právní úpravy občanského zákoníku (§ 107), nýbrž pouze to, že tyto otázky je zapotřebí řešit dle obecných ustanovení obchodního zákoníku o promlčení, podle jeho § 391 a § 397. Jelikož obchodní zákoník je v poměru k občanskému zákoníku předpisem zvláštním, což platí i pro ustanovení § 397 obch. zák. v poměru k ustanovení § 107 obč. zák., použije se při řešení otázky promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení v obchodních vztazích především právní úprava obsažená v obchodním zákoníku.“

Z výše uvedených rozhodnutí lze dovodit, že v případě bezdůvodného obohacení v souvislosti s obchodní firmou by promlčecí lhůta byla čtyřletá.

5.6 Právo uveřejnit rozsudek na náklady účastníka, který ve sporu neuspěl

Tímto nárokem je možné se domáhat, jak stanoví § 12 odst. 3 ObchZ, aby v rozsudku bylo účastníku, jehož návrhu bylo vyhověno, přiznáno právo uveřejnit rozsudek na náklady účastníka, který ve sporu neuspěl. Soud podle okolností určí rozsah, formu a způsob uveřejnění.

Právní úprava práva na uveřejnění rozsudku se nachází také v § 155 odst. 4 OSŘ: *Ve věcech ochrany práv porušených nebo ohrožených nekalým soutěžním jednáním, ochrany práv z duševního vlastnictví a ve věcech ochrany práv spotřebitelů může soud účastníkovi, jehož žalobě vyhověl, přiznat na jeho návrh ve výroku rozsudku právo rozsudek uveřejnit na náklady neúspěšného účastníka; podle okolností případu soud stanoví též rozsah, formu a způsob uveřejnění.*

Z dikce zákona vyplývá, že právo uveřejnit rozsudek soud přiznat nemusí. Přiznání tohoto práva záleží na uvážení soudu, který bude individuálně posuzovat okolnosti každého případu. Účelem tohoto právního prostředku je, aby straně, která byla ve sporu úspěšná, byla přiznána morální satisfakce. Pro poraženou stranu pak takový rozsudek bude představovat finanční újmu spočívající v nákladech na jeho uveřejnění. Zároveň takto uveřejněný rozsudek informuje veřejnost a pomáhá jí se orientovat na trhu.

Dobrá pověst má pro každého soutěžitele velmi důležitý význam a v případě, že byla neoprávněným zásahem do obchodní firmy zhoršena, je uveřejnění rozsudku vhodným a dobrým instrumentem pro sjednání nápravy.

Je na uvážení soudu, jak stanoví rozsah, formu a způsob uveřejnění⁶⁵. Přitom bude vždy přihlížet ke konkrétním okolnostem případu. Celý rozsudek nebo jeho část může být uveřejněn různými způsoby, např. rozhlasem, v televizním vysílání, na internetu či v periodickém tisku.

5.7 Předběžné opatření

Obchodní zákoník se právním institutem předběžného opatření v žádné své části nezabývá a ani na něj neodkazuje, a to navzdory faktu, že ho je u obchodních sporů hojně využíváno. Institut předběžného opatření je upraven v § 74 a násl. a § 102 OSŘ, dle těchto ustanovení lze rozlišovat předběžná opatření před zahájením řízení a po zahájení řízení. Nařízeno může být soudem jen ze dvou důvodů a to, je-li třeba, aby byly zatímně upraveny poměry účastníků, nebo je-li obava, že by byl výkon soudního rozhodnutí ohrožen. Předběžným opatřením bude v případě obchodní firmy nařízeno zejména něco vykonat, něčeho se zdržet nebo něco snášet. Pomocí předběžného opatření si často bude žalující strana dělat představu o možném úspěchu či neúspěchu ve věci.

Nespornou výhodou předběžného opatření je absence důkazního řízení. Dokonce ani účastníci nemusí být vyslechnuti, což umožňuje velmi rychle dosáhnout dočasného řešení existujícího či hrozícího závadného stavu vyvolaného neoprávněným zásahem.

Aby institutu předběžného opatření nebylo zneužíváno, zakládá OSŘ povinnost složit v obchodních věcech jistotu ve výši 50 000 Kč, která slouží k zajištění náhrady případně vzniklé škody nebo jiné újmy. *Zároveň zásah do práv, který uložením předběžného opatření vznikne, musí být přiměřený tvrzeným, právem chráněným zájmům navrhovatele.*⁶⁶

Podobně jako je tomu u zdržovací žaloby, nelze v rámci předběžného opatření nařídit zákaz užívání obchodní firmy podnikateli, jehož obchodní firma je zapsána v obchodním rejstříku v souladu s rozhodnutím příslušného rejstříkového soudu.⁶⁷ Podnikatel je povinen pod svou firmou činit veškeré své právní úkony a dodržení tohoto zákazu by pro podnikatele v důsledku znamenalo, aby ukončil svou podnikatelskou činnost.

⁶⁵ Je třeba odlišit od pojmu *zveřejnění*, kterým se rozumí dle § 769 ObchZ zveřejnění údajů v Obchodním věstníku. *Uveřejnění* je pojmem nadřazeným a má širší význam.

⁶⁶ MUNKOVÁ, J. *Právo proti nekalé soutěži*. 3. vydání. Praha C. H. Beck 2008 str. 114

⁶⁷ Viz usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 Cmo 234/93

6 Možnosti předcházení sporů

Touto otázkou jsem se již velmi okrajově zabýval v části věnující se tvorbě obchodní firmy. Dovoluji si tvrdit, že rejstříkové soudy mají s ohledem na zápis nových obchodních firem velké rezervy. Ustanovení § 200da odst. 1 OSŘ:

Nebyl-li návrh odmítnut podle § 200d, soud zkoumá, zda údaje o skutečnostech, které se do rejstříku zapisují, vyplývají z listin, které mají být podle zvláštního právního předpisu k návrhu doloženy, zda navrhovaná obchodní firma není zaměnitelná s jinou již existující obchodní firmou, případně není-li klamavá.

Dle uvedeného ustanovení vyplývá, že rejstříkové soudy mají povinnost přezkoumávat zaměnitelnost zapisované firmy s již zapsanými existujícími firmami a dále její klamavost. Novela obchodního zákoníku a občanského soudního řádu, účinná od 1. 7. 2005, změnila zásadním způsobem řízení ve věcech obchodního rejstříku. Agenda obchodního rejstříku i po této novele nadále spadá do působnosti krajských soudů. Ona zásadní změna však spočívá v tom, že ve věcech obchodního rejstříku nadále již převážně nerozhodují soudci. Tato pravomoc v současnosti zásadně náleží vyšším soudním úředníkům a soudci rozhodují jen v případech stanovených zákonem.

Bohužel neexistuje žádný vnitřní předpis, který by sjednocoval postup rejstříkových soudů při průzkumu zapisovaných obchodních firem z hlediska zaměnitelnosti. Asi nejpodrobnějším předpisem, který upravuje postup při zápisu do obchodního rejstříku i samotnou lustraci je vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy⁶⁸. Nicméně zde se žádná kritéria pro posuzování zaměnitelnosti nenacházejí. Proto může být tento průzkum do jisté míry ovlivněn subjektivním názorem osoby zjišťující zaměnitelnost zapisované firmy, a tak by mohla být stejná obchodní firma posuzována různými rejstříkovými soudy různě. Absenci takového předpisu do jisté míry nahrazují pouze rozhodnutí vyšších soudů, ve kterých byly řešeny spory, které ve své podstatě vznikly jen kvůli chybnému zápisu do obchodního rejstříku. Z těchto důvodů tedy rozhodně nepovažuji současný stav za ideální.

Praxe je taková, že rejstříkový soud před každým zápisem porovnává návrh obchodní firmy

⁶⁸ Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 3. prosince 2001, č. j. 505/2001–Org, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy

přes celostátní elektronickou databázi. Navrhovaná firma je porovnávána s již existujícími firmami za pomoci fulltextového vyhledávání v rejstříku a následně se porovná s již podanými návrhy. Velmi zjednodušeně řečeno se však nezdá, že neexistuje-li již zapsaná identická firma s návrhem firmy nové, bývá takový návrh rejstříkovým soudem „automaticky“ zapsán. Právě následkem takto nedůsledně provedené rešerše (lustrace) může být do budoucna riziko vzniku případného sporu mezi podnikateli se zaměnitelnou firmou nebo i spor samotný. V souvislosti s tím je pak zapsaná obchodní firma často i nejednou měněna, což má samozřejmě negativní vliv na samotnou podnikatelskou činnost. Upevnění pozice v hospodářské soutěži je značně ztíženo a zároveň to s sebou v důsledku nese i negativní ekonomický dopad. Odmítnutých návrhů na zápis firmy z důvodu zaměnitelnosti a klamavosti je relativně málo, zatímco nárůst sporů v oblasti obchodních firem má spíše vzestupnou tendenci.

V případě, že by byla zapsána do obchodního rejstříku společnost se zaměnitelnou firmou, nelze již úkon, jenž povoluje zápis obchodní společnosti do obchodního rejstříku zrušit a ani se nelze domáhat určení, že společnost nevznikla (§ 68a odst. 1 ObchZ). Neplatnost společnosti může prohlásit jen soud, a to i bez návrhu, pokud by byly naplněny podmínky stanovené v § 68a odst. 2 písm. c) ObchZ, tedy že ve společenské nebo zakladatelské listině nebo ve stanovách chybí údaj o firmě společnosti.

Lustraci kromě obchodních rejstříkových soudů provádí v rámci své činnosti i notáři. Ti zkoumají zaměnitelnost obchodních firem v případech, kdy se zakládá nová obchodní společnost nebo kdy se usnesením valné hromady nebo dohodou společníků mění obchodní firma. Notáři provádí notářské zápisy o právních úkonech (typicky smlouvy), mezi které patří i zakladatelská smlouva či listina o založení společnosti, za jejichž vyhotovení jsou notáři odpovědní. Z tohoto důvodu zkoumají zaměnitelnost navrhované obchodní firmy s firmami již existujícími. V případě, že by v notářském zápisu byla uvedena firma zaměnitelná a rejstříkový soud by z tohoto důvodu do rejstříku firmu nezapsal, mohla by být po notáři požadována náhrada způsobené škody. Notář tedy musí do jisté míry předjímat a předvídat, jakým způsobem posoudí firmu z hlediska zaměnitelnosti rejstříkový soud. Povinnosti nahradit škody by se notář pravděpodobně vyvaroval, kdyby si osobou, jež by si chtěla nechat zapsat novou obchodní firmu, nechal potvrdit skutečnost o tom, že byla upozorněna na možnost, že zápis takové firmy bude z hlediska zaměnitelnosti rejstříkovým soudem pravděpodobně zamítnut.

6.1 Využití mechanismů registrace ochranných známek jako prevence sporů

V následující části bych se rád zabýval právními nástroji, kterými by bylo možno takovým sporům předcházet a ve své podstatě i takto svou obchodní firmu chránit.

Jednou z možností, jak účinně předcházet sporům, by např. bylo zavedení obdobných právních nástrojů, které jsou využívány při registraci ochranných známek. Na mysli mám právní institut připomínky a námitky⁶⁹.

Podstatou připomínek je, že jakákoliv osoba může podat písemně podnět neformálního charakteru k přihlašované ochranné známce, přičemž je časově omezena zápisem ochranné známky do rejstříku. Tyto přihlášky ochranných známek jsou pak každý měsíc zveřejňovány v tištěné i elektronické podobě na stránkách Úřadu průmyslového vlastnictví. Osoba, která připomínku podala, se pak nestává účastníkem řízení, které tento Úřad vede. Úřad připomínkami není vázán, ale přihlíží k nim při rozhodování o zápisu ochranné známky. Osoba podávající připomínku v ní musí uvést důvody, ze kterých by dle jejího názoru neměla být přihláška ochranné známky zapsána do rejstříku ochranných známek. Zákon o ochranných známkách⁷⁰ pak uvádí demonstrativní výčet důvodů, ze kterých může být připomínka podána. Ve vztahu k obchodní firmě, by pak byly nejdůležitějšími důvody její zaměnitelnost či klamavost. Úřad obsah připomínek musí posoudit a shledá-li, že připomínky nejsou oprávněné, vyrozumí o této skutečnosti osobu, která připomínku podala. Shledá-li Úřad připomínku za důvodnou, návrh na zapsání ochranné známky do rejstříku zamítne.

Námitky se od připomínek liší především tím, že se uplatněnou námitkou zasahuje již proti zapsané ochranné známce. Podání námitky je časově omezeno lhůtou 3 měsíců od zveřejnění přihlášky. K podání námitky jsou legitimováni osoby⁷¹ taxativně uvedené v § 7 OchrZn, které je mohou podat jen z důvodů uvedených v tomtéž ustanovení. Obecně lze tyto osoby označit jako osoby, které se domnívají, že do jejich dříve získaných práv může zveřejněné označení zasáhnout.

Námitky musejí být podány v písemné formě, musí obsahovat odůvodnění a musí být

⁶⁹ Zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách: § 24 a § 25

⁷⁰ Zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách: § 4 a § 6

⁷¹ Např. vlastník starší ochranné známky, pokud z důvodu shodnosti či podobnosti se starší ochrannou známkou a shodnosti nebo podobnosti výrobků či služeb, na něž se přihlašované označení a ochranná známka vztahují, existuje pravděpodobnost záměny na straně veřejnosti.

doloženy důkazy. Podání námítky je na rozdíl od připomínky zpoplatněno správním poplatkem⁷². Po přijetí námítky Úřad o věci vyrozumí přihlašovatele o obsahu námítky a umožní mu se ve lhůtě vyjádřit. Zjistí-li Úřad, že je námitka nedůvodná, námitku zamítne. V opačném případě, byla-li námitka shledána důvodnou, bude zamítnuta přihláška a ochranná známka nebude zapsána. Proti rozhodnutí o námitkách je možné u Úřadu průmyslového vlastnictví podat opravný prostředek (rozklad) a to ve lhůtě 1 měsíce od doručení rozhodnutí o zamítnutí návrhu na zapsání ochranné známky.

Osobně se domnívám, že zavedením podobných mechanismů, by mohlo vést ke snížení sporů v oblasti ochrany obchodních firem.

6.2 Vytvoření softwaru pro posuzování zaměnitelnosti obchodních firem

Další způsob, jak zdokonalit kontrolu přihlašovaných obchodních firem, vidím v zavedení softwaru, který by mohl sjednotit posuzování obchodních firem. Ačkoliv, se v této oblasti příliš neorientuji, domnívám se, že vytvoření databáze s ustálenými algoritmy a vzorci by nebylo nijak extrémně náročné a to i po finanční stránce. Takový software by se dal i velmi dobře nastavovat dle rozhodovací praxe vyšších soudů. Tak např. z rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 Cmo 573/93 vyplývá pravidlo, že k odlišitelnosti firem podnikatelů, jejichž předmět podnikání není stejný či nijak blízký, postačuje uvedení jiného sídla ve firmě. Takové pravidlo a jemu podobná by se dle mého názoru dala snadno přenést i do takového softwaru, který by dle předem nastavených kritérií dokázal posoudit, zda-li je zapisovaná firma zaměnitelná či nikoliv. V každém případě si myslím, že by měl být do určité míry při posuzování zaměnitelnosti firmy lidský prvek zachován a jeho naprostá eliminace by byla dokonce nežádoucí.

⁷² Správní poplatek ve výši 1 000 Kč

7 Ochrana obchodní firmy dle německého právního řádu

Německá úprava⁷³ ochrany obchodní firmy je české právní úpravě velmi blízká, neboť obě vycházejí ze stejných základů. Základní úprava firmy se rovněž jako v ČR nachází v obchodním zákoníku (dále jen HGB⁷⁴).

Definici obchodní firmy nalezneme v ustanovení § 17 odst. 1 HGB, podle které je obchodní firmou jméno, pod nímž podnikatel provozuje své podnikání a jímž se podepisuje.⁷⁵ Dle druhého odstavce téhož ustanovení pak může podnikatel pod svou firmou žalovat a být žalován.

Česká úprava obchodní firmy v § 8 - 12 ObchZ se velmi podobá německé právní úpravě v HGB. Tak např. stejně jako u nás je fyzická osoba se stejným jménem jako podnikatel působící na témže místě povinna doplnit ve firmě údaj o jménu dostatečně odlišujícím dodatkem. Stejně tak jako v české úpravě je možný převod firmy jen současně s podnikem, samotný převod firmy je vyloučen.

Stejně jako v České republice musí být i v Německu obchodní firma zapsána rejstříkovým soudem v obchodním rejstříku. Ustanovení § 18 HGB stanoví, že firma musí být „vhodná“ (*geeignet*) a musí mít rozlišovací způsobilost. Rejstříkový soud na rozdíl od těch českých přezkoumává pouze klamavost firmy. Rejstříkový soud zamítne návrh na zápis firmy do obchodního rejstříku jen v případě, že klamavost firmy je „zjevná“ (*ersichtlich*). Žádná rozsáhlá lustrace tedy neprobíhá. Samotná zapisovací povinnost pro podnikatele pak vychází z ustanovení § 29 HGB.

Jistou zvláštností německé úpravy je ustanovení § 37 HGB, které umožňuje z moci úřední rejstříkovým soudům zahájit řízení o porušení firemního práva. První odstavec téhož ustanovení pak dokonce poskytuje rejstříkovým soudům možnost uložit peněžitou pokutu tomu, kdo neoprávněně používá firmu, která mu nenáleží. Znění druhého odstavce se pak velmi podobá českému ustanovení § 12 odst. 1 ObchZ, když umožňuje osobě dotčené na svých právech, požadovat po tom, kdo firmu neoprávněně užívá, aby se takového jednání zdržel.

⁷³ Zejména v § 17 – 37a HGB

⁷⁴ Úplné znění zákona sub <http://www.gesetze-im-internet.de/hgb/index.html> Stránka naposledy navštívena 160811

⁷⁵ Originální znění § 17 HGB: (1) Die Firma eines Kaufmanns ist der Name, unter dem er seine Geschäfte betreibt und die Unterschrift abgibt.(2) Ein Kaufmann kann unter seiner Firma klagen und verklagt werden.

Dalším podstatným rozdílem oproti českému právnímu řádu je, že přímou ochranu obchodní firmě v Německu poskytuje i zákon o ochranných známkách (dále jen MarkenG⁷⁶). V tomto smyslu je tedy německým podnikatelům přiznávána vyšší míra ochrany firmy než v České republice. Ustanovení § 1 MarkenG, které stanoví rozsah působnosti tohoto zákona, poskytuje ochranu ochranným známkám, obchodním označením a zeměpisným označením. Z hlediska ochrany firmy je pak relevantní duze jmenovaná skupina, neboť ustanovení § 5 MarkenG tento pojem konkretizuje a stanoví, že obchodním označením se mimo jiné rozumí i obchodní firma. Obchodní firmě se pak dostává obdobné ochrany jako u ochranných známek. Dotčeným osobám je přiznáno v § 15 MarkenG právo požadovat, aby se neoprávněný uživatel svého jednání zdržel, a právo na náhradu škody. V případě kolize práv na označení je rozhodující, kdy bylo právo k němu získáno, tzn., uplatní se zásada priority.

⁷⁶ Úplné znění zákona sub <http://www.gesetze-im-internet.de/markeng/index.html> Stránka naposledy navštívena 160811

8 Kolize obchodní firmy s ochrannou známkou

Podobně jako doménové jméno (viz 9 Kolize obchodní firmy s doménovým jménem) se může do kolize s obchodní firmou dostat i ochranná známka. Nelze ani vyloučit spekulativní registraci ochranných známek. Nejvhodnějším řešením a způsobem, jak takovým komplikacím předcházet, je posílení ochrany obchodní firmy současnou registrací ochranné známky. Je naprosto běžné, že zejména velmi známé společnosti si nechávají své obchodní firmy registrovat jako ochrannou známku v rejstříku ochranných známek u Úřadu průmyslového vlastnictví. Pokud však dojde ke kolizi firmy a ochranné známky, mělo by být uplatněno pravidlo „*first come, first served*“. Právo ochrany bude tedy náležet tomu, v jehož prospěch svědčí časová priorita.

Zajímavým případem střetu ochranné známky a obchodní firmy s mezinárodním prvkem byl spor mezi státním podnikem Budějovický Budvar a americkou společností Anheuser-Busch Inc. Americká společnost měla ve Finsku zapsané ochranné známky shodné s firmou českého pivovaru. Na základě čl. 16 dohody TRIPS⁷⁷ se Anheuser-Busch domáhal, aby bylo Budvaru zakázáno při obchodní činnosti užívat shodná nebo podobná označení pro zboží nebo služby a dále zakázáno používat pod sankcí pokuty obchodní jména „Budějovický Budvar, národní podnik“, „Budweiser Budvar“, „Budweiser Budvar, national enterprise“, „Budweiser Budvar, Entreprise nationale“ a „Budweiser Budvar, National Corporation“ z důvodu, že existuje nebezpečí záměny těchto obchodních jmen s jeho vlastními ochrannými známkami.

Budějovický Budvar se bránil tvrzením, že označení piv uváděných na finský trh nejsou zaměnitelná s ochrannými známkami Anheuser-Busch. Dále ohledně označení „Budweiser Budvar“ tvrdil, že zápis jeho obchodního jména v češtině, angličtině a francouzštině mu ve Finsku v souladu s článkem 8 Pařížské úmluvy poskytuje starší právo v porovnání s ochrannými známkami společnosti Anheuser-Busch a že toto právo je tudíž chráněno na základě tohoto ustanovení.

Tento spor dospěl až k finskému nejvyššímu soudu, který se na základě návrhu rozhodl řízení přerušit a podal žádost o rozhodnutí předběžné otázky Evropskému soudnímu dvoru⁷⁸.

⁷⁷ Čl. 16 odst. 1 TRIPS: Majitel zapsané ochranné známky bude mít výlučné právo zabránit všem třetím stranám, které nemají souhlas majitele, aby při obchodní činnosti užívaly shodná nebo podobná označení pro zboží nebo služby, které jsou stejné nebo podobné těm, pro které byla zapsána ochranná známka, jestliže by takové užívání mělo za následek pravděpodobnost záměny. V případě užívání shodného označení pro shodné zboží nebo služby se bude pravděpodobnost záměny předpokládat. Výše uvedená práva nebudou na úkor existujícím dřívějším právům, ani nebudou mít vliv na možnost Členů poskytovat práva na základě užívání.

⁷⁸ Dnes Soudní dvůr Evropské unie

Z rozsudku Soudního dvora ve věci C-245/02⁷⁹:

„...je-li majitel obchodního jména nositelem práva patřícího do působnosti Dohody TRIPS, které vzniklo dříve, než právo z ochranné známky, se kterou se mělo dostat do střetu, a které mu umožňuje užívat označení totožné nebo podobné této ochranné známce, takovéto užívání nemůže být zakázáno na základě výlučného práva, které poskytuje ochranná známka svému majiteli v souladu s čl. 16 odst. 1 první větou uvedené Dohody.

..Obchodní jméno může tvořit označení ve smyslu čl. 16 odst. 1 první věty Dohody o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (Dohody TRIPS). Toto ustanovení směřuje k poskytnutí výlučného práva majiteli ochranné známky zabránit jeho užívání třetí osobou, pokud dotčené užívání zasahuje nebo je schopno zasáhnout do funkcí ochranné známky, a zejména do její zásadní funkce, jíž je zaručovat spotřebitelům původ výrobku.

Obchodní jméno, které není zapsáno ani zavedeno užíváním v členském státě, kde je ochranná známka zapsána a kde je požadována její ochrana ve vztahu k danému obchodnímu jménu, může být kvalifikováno jako existující starší právo ve smyslu čl. 16 odst. 1 třetí věty Dohody o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (Dohody TRIPS), pokud majitel obchodního jména má právo patřící do věcné a časové působnosti uvedené Dohody, které vzniklo dříve než ochranná známka, se kterou se údajně dostalo do střetu, a které mu umožňuje užívat označení totožné s touto ochrannou známkou nebo jí podobné.“

Z prvního citovaného úryvku vyplývá, že při kolizi ochranné známky s obchodním jménem majitel ochranné známky nemůže ve smyslu čl. 16 odst. 1 TRIPS nositeli obchodního jména zakázat užívání tohoto jména, pokud ochranné známce nesvědčí časová priorita.

Druhý odstavec potvrzuje, že obchodní jméno (firma) je způsobilé být v kolizi s ochrannou známkou, v důsledku čehož může majitel ochranné známky zabránit užívání takového jména.

V případě, že se nositel obchodního jména bude bránit nárokům ve smyslu čl. 16 odst. 1 TRIPS, bude pro něj nejlepší obranou, pokud prokáže, že právo k obchodnímu jménu mu vzniklo dříve než ochranná známka, jak vyplývá ze třetího citovaného úryvku.

⁷⁹ Úplné rozhodnutí včetně stanoviska generálního advokáta sub www.eur-lex.europa.eu

9 Kolize obchodní firmy s doménovým jménem

V současné době, kdy se stal pro společnost internet naprostou samozřejmostí, ne-li přímo nezbytností, není překvapením, že i v tomto prostředí dochází k deliktním jednáním, jimiž se zasahuje do práv plynoucích z obchodní firmy. Doménové jméno hraje z reklamního hlediska velmi důležitou roli. Především při jeho používání mimo internet je doménové jméno často důležitou a zapamatovatelnou pomůckou, pomocí níž je možné se dostat snadno na webové stránky poskytovatele.

Obchodní firmu lze využít i jako doménové jméno, běžnou praxí však je užívání pouze firemního kmene bez dodatků. Je otázkou, zda-li je při kolizi obchodní firmy s doménovým jménem možné požívat absolutní ochrany firmy dle § 12 ObchZ, protože při použití gramatického výkladu by se toto ustanovení mělo aplikovat jen na neoprávněné užívání celé obchodní firmy včetně dodatků. Německé soudy podobnou otázku vyřešily jednoznačně, tak že ustanovení 12 BGB⁸⁰ zahrnuje i nárok na užívání jména jako domény.

Pokud tedy bude někdo užívat neoprávněně v doménovém jméně cizí obchodní firmu, lze se domáhat proti neoprávněnému uživateli nároků uvedených v § 12 ObchZ. Ochrany se lze rozhodně domáhat i skrze ustanovení o nekalé soutěži, tzn. relativní ochrana firmy (viz 4.1.2. Relativní ochrana obchodní firmy). I zde se opět bude jednat o nekalosoutěžní jednání v podobě vyvolání nebezpečí záměny či v parazitování na cizí pověsti nebo obou zároveň. Nejčastěji se bude jednat o následující případy deliktního chování:

- registraci zaměnitelné domény (www.czechbank.cz vs. www.czech-bank.cz)
- registraci stejné domény s jiným dovětkem (www.czechbank.cz vs. www.czechbank.com)
- registraci domény využívající chybu v psaní (www.czechbank.com vs. www.cyecheckbox.com)
- účelná registrace a následné blokování domény ve znění, které odpovídá cizí obchodní firmě
- otevřené i skryté použití obchodní firmy subjektu A na internetových stránkách subjektu B za

⁸⁰ Německé znění § 12 BGB: *Wird das Recht zum Gebrauch eines Namens dem Berechtigten von einem anderen bestritten oder wird das Interesse des Berechtigten dadurch verletzt, dass ein anderer unbefugt den gleichen Namen gebraucht, so kann der Berechtigte von dem anderen Beseitigung der Beeinträchtigung verlangen. Sind weitere Beeinträchtigungen zu besorgen, so kann er auf Unterlassung klagen.*

Oficiální anglický překlad § 12 BGB: *If the right of a person to use a name is disputed by another person, or if the interest of the person entitled to the name is injured by the unauthorised use of the same name by another person, the person entitled may require the other to remove the infringement. If further infringements are to be feared, the person entitled may seek a prohibitory injunction.*

účelem vylepšení pozice ve vyhledávacích, případně v rámci kontextové reklamy

Vyvolání nebezpečí záměny bude spočívat zejména v registraci podobných a tedy zaměnitelných doménových jmen s cizí obchodní firmou. To potvrzuje i rozsudek Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 Cmo 23/2007/ ze dne 4. 6. 2007:

„Užití označení zaměnitelného s ochrannou známkou jiného soutěžitele k registraci domény spojené zde s užitím rozhodné části znění obchodní firmy tohoto jiného soutěžitele, pak je jednáním v rozporu s dobrými mravy soutěže a je objektivně způsobilé přivodit újmu žalobci jako tomuto dalšímu soutěžiteli, ale i jiným soutěžitelům, neboť první žalovaný si přisvojil neoprávněně určitou výhodu a v soutěži pro sebe výhodnější pozici, kterou by jinak neměl.“

Přitom je důležité uvést, že s registrací doménového jména není automaticky spojen zvláštní režim ochrany jako např. u obchodní firmy či ochranné známky, což potvrzuje i rozhodnutí Krajského soudu v Plzni ze dne 21. 12. 2000 sp. zn. 22 Cm 38/2000:

„Soud v tomto rozhodnutí došel k názoru, že registrace doménového jména nemá žádný statut jako ochranná známka či obchodní jméno a je tak pouze na žadateli o zápis příslušné domény, aby se vyvaroval porušování něčí ochranné známky či obchodního jména. Oprávněný nositel obchodního jména, resp. majitel ochranné známky, může se, dle názoru soudu, domáhat ochrany, pokud je dotčen, kromě jiného, nebezpečím vyvolání záměny, či parazitování na pověsti – viz §§ 47, 48 ObchZ. Při podnikání ve stejném oboru činnosti, tj. textilní výrobě, může pak dojít k nebezpečí záměny o výrobci alespoň u spotřebitelské obce používající Internet.“

Skutková podstata nekalosoutěžního jednání parazitování na pověsti pak bude spočívat zejména s uváděním internetových odkazů na stránky známých obchodních firem, ačkoliv nemají s osobou provozující webové stránky nic společného. To může u stávajících i potenciálních zákazníků vyvolat mylnou představu, že určitá společnost spolupracuje s obecně známou společností či že je tato společnost jejím klientem. Dalším příkladem může být i případ, kdy si osoba nechá zaregistrovat doménové jméno obsahující firmu jiného podnikatele podnikajícím ve stejném předmětu podnikání s úmyslem využívat jeho pověsti ke svému prospěchu. O podobném případě rozhodoval Nejvyšší soud České republiky sp. zn. 32 Odo 447/2006:

„Nejvyšší soud se plně ztotožnil s právním závěrem odvolacího soudu, že popsané jednání žalovaného, spočívající v zaregistrování domény „b“, jakož i v provozování internetových stránek pod touto doménou ke shodnému předmětu podnikání žalovaného a žalobkyně a) porušilo práva žalobkyně a). Odvolací soud správně aplikoval příslušná ustanovení obchodního zákoníku pro popsané nekalosoutěžní jednání žalovaného a to jak generální klauzuli vyplývající z § 44 odst. 1 obch. zák., tak pro skutkovou podstatu parazitování na pověsti a zaměnitelnost vyplývající z § 47 a § 48 obch. zák. Pakliže žalovaný poté, co se žalobkyně a) se svojí zapsanou obchodní firmou, se zaregistrovanou ochrannou známkou a doménou a na vlastní náklady vytvořenou databází již dlouhodobě prezentovala na trhu České republiky pro určité konkrétní druhy výrobků a žalovaný později na tento shodný trh vstoupil s tím, že pro svoji databázi zkopíroval některé z údajů v nabídkách zboží žalobkyně a) a následně zaregistroval doménu, jejímž základem je slovo „b.“, pak se dopustil jednání v nekalé soutěži, neboť jeho jednání je jednáním soutěžitele v hospodářské soutěži, které je v rozporu s dobrými mravy soutěže a je způsobilé přivodit žalobkyni a) újmu. Jinak řečeno, žalovaný těžil z úsilí jiného podnikatele, využil jeho zkušeností, zneužil nápadů, které byly vloženy do reklamy a vývoje databáze jiného podnikatele, a tím získal výhodu nejen ve snížených nákladech, ale také v časové úspoře, tedy získal prospěch, jehož by vlastním vývojem databáze a zásadním odlišením svých internetových stránek nezískal.“

Z posledně uvedeného rozhodnutí taktéž vyplývá, že k odlišitelnosti doménových jmen nepostačuje dovětek *cz*, *com* apod., obdobně jako k odlišení obchodní firmy nepostačuje rozdílný dodatek označující právní formu.

Dalším nekalosoutěžním ve světě už celkem běžným jednáním je tzv. *cybersquatting*. Jedná se o zneužití principů přidělování doménových jmen, přičemž subjekt, který doménové jméno registruje, tím vyloučí možnost další registrace shodného doménového jména. Čistou agresí jsou tzv. blokační registrace doménových jmen, při nichž dochází k pouhému obsazení doménového jména a jeho zablokování. Subjekt s oprávněným zájmem o registraci, tj. nejčastěji subjekt, jehož firma nebo označení produktů se s doménovým jménem shodují nebo se mu podobají, je tak zbaven možnosti doménové jméno registrovat a musí hledat méně kvalitní alternativy. *Cybersquatting* ve své charakteristické podobě je přitom kombinací agrese a *de facto* vydírání, přičemž tzv. *squatter* doménové jméno nejprve obsadí a pak subjektu, u nějž předpokládá zájem o jeho registraci, toto jméno nabídne k převodu za vysokou úplatu. V případech, kdy *squatter* nabízí pouze „provoz“ doménového jména za pravidelné platby, se nesporně jedná o kybernetickou obdobu obchodního

výpalného.⁸¹

Jen pro úplnost opět uvádím nároky, jimiž lze sjednat nápravu (viz 5 Právní prostředky ochrany):

- zdržení se nekalé soutěže
- odstranění závadného stavu
- přiměřené zadostiučinění
- náhrada škody
- vydání bezdůvodného obohacení
- právo uveřejnit rozsudek
- vydání předběžného opatření

⁸¹ POLČÁK, R: *Nekalosoutěžní agrese na internetu*, Právní rozhledy 13/2005, s. 473

10 Závěr

Předmětem této diplomové práce je právní ochrana firmy. V její úvodní části se autor zabývá samotným pojmem obchodní firmy. Dále se autor okrajově věnuje historii firmy, zásadami, kterými se řídí a její tvorbou. Tento obecný výklad je důležitý nejen kvůli komplexnějšímu pohledu na dané téma, ale zejména kvůli tomu, že pojem obchodní firma je velmi často, a to i v právní obci, chybně používán jako synonymum pro obchodní společnost a podnikatele, tedy pro subjekt práva. Obchodní firmou se přitom dle § 8 obchodního zákoníku rozumí název, pod kterým je podnikatel zapsán do obchodního rejstříku. Podnikatel je pak povinen činit veškeré právní úkony pod svou obchodní firmou.

Ochranu obchodní firmy nalezneme jak v právu soukromém tak v právu veřejném, je zajišťována několika právními předpisy, z nichž nejdůležitější úprava je obsažena v obchodním zákoníku. V rámci obchodního zákoníku lze rozlišovat dva režimy ochrany obchodní firmy. První je označován jako tzv. absolutní ochrana dle § 12 ObchZ a druhý jako tzv. relativní ochrana dle ustanovení téhož zákona o nekalé soutěži.

Právní řád ČR poskytuje řadu právních nástrojů, jimiž lze chránit obchodní firmu chránit. Z těch soukromoprávních se bude jednat zejména o žalobu zdržovací a žalobu odstraňovací. Dále je možné požadovat vydání bezdůvodného obohacení a přiměřené zadostiučinění, které může být poskytnuto i v penězích. Soud také může účastníku, jehož návrhu bylo vyhověno, přiznat v rozsudku právo uveřejnit rozsudek na náklady účastníka, který ve sporu neuspěl. Hojně také bývá využíváno institutu předběžného opatření. Právo trestní, resp. trestní zákoník, pak jako veřejnoprávní prostředek ochrany obchodní firmy umožňuje trestně stíhat osobu, jež zasahuje do práv plynoucích z obchodní firmy.

Současný stav ochrany obchodní firmy tak považuje autor za dostatečný a vyhovující. Reservy však vidí v prevenci předcházení sporů a v rychlosti resp. zdlouhavosti soudních řízení, dojde-li spor až do tohoto stádia. Prevencí je pak myšlena zvýšená opatrnost a obezřetnost, dále i v určité míře rešeršní činnost na straně podnikatele, který podává návrh nové obchodní firmy do obchodního rejstříku. Největší prostor pro zlepšení vidí autor na straně obchodních rejstříků, jejichž působnost spadá pod krajské soudy. Jedním z možných řešení by bylo například zavedení institutů připomínky a námítky v registračním řízení, které již dlouhodobě funguje při registraci ochranných

známek u Úřadu průmyslového vlastnictví. Dalším možným řešením by bylo zavedení počítačového softwaru, který by při průzkumu zaměnitelnosti obchodní firmy, ono posuzování značně zjednodušil a především díky pevně nastaveným kritériím sjednotil. Tak by bylo možné zamezit budoucím sporům, když by se hned v počátcích eliminovaly zápisy zaměnitelných někdy dokonce shodných obchodních firem.

V dalších částech se autor věnuje krátké komparaci ochrany obchodní firmy dle českého právního řádu s německým právním řádem a kolizi obchodní firmy s ochrannou známkou.

Vzhledem k modernizaci a neustálému rozvoji informačních technologií a době, kdy se internet stal naprostou samozřejmostí a nezbytností ve společnosti, není překvapením, že k porušování firemního práva dochází i prostřednictvím tohoto média. Konkrétně se jedná o problematiku kolize obchodních firem s doménovými jmény a možnosti její ochrany. Poslední část této práce se zaměřuje právě na tuto problematiku.

11 Resumé

The subject of this thesis is the legal protection afforded to registered company name. The author considers the term and concept of company names in the introduction - Section 8 of the Commercial Code defines the company name as the name under which the business entity is registered in the Commercial Register. The author then comments on the history of company names, on the principles governing it and on its creation. This general interpretation is significant not only to achieve a more complex view of the topic, but primarily because the Czech term for "company name" ("firma") is only too often used by both the general and professional public as a synonym for "company" and "business entity". The term itself, however, refers to the name the business entity is registered in the Commercial Register - the business entity must perform all legal acts under its company name.

Protection of the registered company name is present in private law and public law - it is provided by a number of laws, the most important of which is the Commercial Code. Within the latter, two methods of the protection of a registered company name may be discerned. "Absolute protection", under Section 12 of the Commercial Code, and "relative protection" under the unfair competition provisions of the same enactment.

The legal system of the Czech Republic provides a number of legal instruments which can serve to protect a registered company name. The most important private law instruments are various forms of injunctive action (either for the defendant to refrain from infringing in the future or to remove a contemporaneous infringement). Furthermore, it is possible for the plaintiff to demand the return of unjust enrichment and/or reasonable compensation, which may be pecuniary. The court may also grant the successful party the right to publish the judgment on the expense of the unsuccessful party. Preliminary injunctions are also a commonly applied instrument. Criminal law (the Criminal Code) may serve as a public law method of legal protection of a registered company name, as it allows for the criminal prosecution of persons infringing on the associated rights.

The author believes the current state of the protection of registered company names to be sufficient and satisfactory, he is, however, of the opinion that there is room for improvement in the prevention of disputes and the expediency (or lack thereof) of the court proceedings in cases

where any such are initiated. Prevention may be improved by increasing the caution and vigilance, perhaps in a certain measure of research on part of the business entity, which files for the new company name with the Commercial Register. The author believes the greatest room for improvement can be found with the Commercial Register itself, or more precisely with the regional courts tasked with their administration. A possible solution may be the introduction of comments and objections in the registration proceeding, which is tried and tested in the registration of trademarks with the Industrial Property Office. Another possible solution would be the introduction of a computerized system for the research of company names and their similarity, which could greatly simplify the process and, more importantly, unify the standards thanks to uniform settings. This might serve to prevent future disputes, as the computerized system might eliminate the registration of confusingly similar or in some cases even identical company names.

In the next sections the author briefly compares the protection of company name according to Czech legal system with German legal system and writes about the conflict of a company name and trademarks.

Due to the modernization and the constant development of informatic technology, in the time when the Internet is an everyday and necessary tool within the society, it comes as no surprise that company name infringement often occurs through this media as well. Specifically, this concerns the conflict of company names and domain names and the possible methods of resolution, an issue elaborated upon in the final section of this thesis.

SEZNAM ZKRATEK

BGB	Bürgerliches Gesetzbuch (německý občanský zákoník)
Doména	doménové jméno
Firma	Obchodní firma
HGB	Handelsgezetzbuch (německý obchodní zákoník)
MarkenG	Gesetz über den Schutz von Marken und sonstigen Kennzeichen (zákon o ochranných známkách)
ObčZ	Občanský zákoník, zákon č. 40/1964 Sb.
ObchZ	Obchodní zákoník, zákon č. 513/1991 Sb.
OchrZn	Zákon o ochranných známkách, zákon č. 441/2003 Sb.,
OSŘ	Občanský soudní řád, zákon č. 99/1963 Sb.
OZO	Obecný zákoník občanský z roku 1811
TiZ	Tiskový zákon, zákon č. 46/2000 Sb.
TrZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
TrŘ	Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
Úřad	Úřad průmyslového vlastnictví

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:

Knižní publikace:

- BARTOŠÍKOVÁ, M., et al. *Společnost s ručením omezeným*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck 2006
- BAUMBACH, A., et al. *Handelsgesetzbuch – kommentar*. 33. vydání Mnichov: C. H. Beck 2008
- BEJČEK, J. *Poceta Petru Hajnovi k 75. Narozeninám*, Praha: Wolters Kluwer 2010 str. 161
- BIRKS, P. et al. *English private law – Volume I*. 1. vydání. Oxford University press 2000
- BUREŠ, J., et al. *Občanský soudní řád – komentář - I. díl*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck 2006
- DEVÁTÝ, S., et al. *Ochrana dobré pověsti a názvu právnických osob*. 2. vydání. Praha: Linde Praha 2001
- DRAŠTÍK, A., et al. *Přehled judikatury – Trestné činy hospodářské*. 1. vydání Praha: ASPI 2005
- DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006
- DVOŘÁK, T. *Komanditní společnost*. 1. vydání. Praha: ASPI Publishing 2004
- DVOŘÁK, T. *Osobní obchodní společnosti*. 1. vydání. Praha: ASPI Wolters Kluwer 2008
- DVOŘÁK, T. *Veřejná obchodní společnost*. 1. vydání. Praha: ASPI Publishing 2003
- ELIÁŠ, K. et al. *Kurs obchodního práva - Obecná část - Soutěžní právo*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck 2007
- FALDYNA, F., et al. *Obchodní zákoník s komentářem – 1. díl*, 1. vydání Praha: CODEX 2000
- FALDYNA, F., et al. *Obchodní právo*. Praha: MERITUM ASPI Publishing, 2005
- FRIMMEL, M., *Elektronický obchod*. 1. Vydání. Praha: PROSPEKTRUM spol. s. r. o. 2002
- HÁCHA, E. et al. *Slovník veřejného práva československého – svazek I*. Reprint původního vydání. Praha: EUROLEX BOHEMIA s.r.o. 2000
- HAJN, P. *Soutěžní chování a právo proti nekalé soutěži*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita 2000
- HENDRYCH, D. et al. *Právní slovník*, Praha: C. H. Beck 2009
- HEROLDOVÁ, H. et al. *Obchodní zákoník – Komentář - I. díl* Praha: Polygon 2002
- HOLEJŠOVSKÝ, J. *Obchodní rejstřík a další rejstříky vedené soudy*. 1. vydání Praha: C. H. Beck 2003
- HORÁČEK, R. et al. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck 2005
- KNAP, K. *Práva k nehmotným statkům*, Praha: CODEX 1994
- LOCHMANOVÁ, L. *Práva na označení. Obchodní jméno, ochranné známky, označení původu výrobků*. 1. vydání Praha: ORAC 1997

- MACEK, J. *Rozhodnutí ve věcech obchodního jména a nekalé soutěže*. 1. vydání. Praha C. H. Beck 2000
- MUNKOVÁ, J. *Právo proti nekalé soutěži*. 2. vydání. Praha C. H. Beck 2001
- MUNKOVÁ, J. *Právo proti nekalé soutěži*. 3. vydání. Praha C. H. Beck 2008
- NEVOLNÁ, Z. *Obchodné společnosti. Aktuálne otázky a problémy*. Plzeň: Aleš Čeněk 2008
- ONDREJOVÁ, D. *Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži*, Praha: ASPI Publishing 2010
- PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku - 1. díl*. 4. vydání. Praha: ASPI Publishing, 2004
- RÖHRICHT, V. *HGB – kommentar*. 3. vydání. Kolín: Dr. Otto Schmidt 2008
- ŘÍMALOVÁ, O. *Družstva*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck 2004
- SCHELLEOVÁ, I. *Civilní proces*. Eurolex Bohemia 2006
- ŠTENGLOVÁ, I. *Obchodní rejstřík po novele*. 1 vydání. Praha: ASPI 2005
- ŠTENGLOVÁ, I. et al. *Obchodní zákoník – komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck 2009
- ŠÁMAL, P. et al. *Trestní zákoník*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck 2009
- ŠVESTKA, J. et al. *Občanský zákoník I – komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck 2008
- TRITTON, G. et al. *Intellectual property in Europe*. 3. Vydání. Londýn: Thomson, Sweet & Maxwell 2008
- VESELÝ, F. X. *Všeobecný slovník právní - 1. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s.
- WINTEROVÁ, A. et al. *Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou*. 2. vydání. Praha: Linde Praha 2005

Odborné články:

- DĚDIČ, J. *K některým aktuálním otázkám firemního práva*, Právní zpravodaj 3/2008, str. 7
- HAJN, P. *Jak interpretovat „dobré mravy soutěže“*. Právní praxe v podnikání 2/1993, str. 1.
- HAJN, P. *Rozhodnutí ve věcech obchodního jména a nekalé soutěže*, Právní rozhledy 6/2000, str. 262
- LINCEROVÁ, K., *Internetová doména a její právní aspekty*, článek možné nalézt sub www.epravo.cz
- LOCHMANOVÁ, L. *Ochrana obchodní firmy*, Právní rádce 4/2007, str. 24
- LOCHMANOVÁ, L. *Obchodní firma a tvorba firemního kmene I*, Právní rádce 12/2006, str. 4
- LOCHMANOVÁ, L. *Obchodní firma a tvorba firemního kmene II*. Právní rádce 1/2007, str. 4

MACEK, J. *Jednání v hospodářské soutěži jako podmínka nekalé soutěže v soudních rozhodnutích*,
ONDREJOVÁ, D. *Generální klauzule nekalé soutěže v aktuální rozhodovací praxi Nejvyššího soudu ČR*, Soudní rozhledy 4/2009, str. 121
ONDREJOVÁ, D. *Hledisko tzv. průměrného spotřebitele v nekalé soutěži*, Obchodněprávní revue 8/2009, str. 222
PABJANOVÁ, K. *Právní prostředky v ochraně proti nekalé soutěži podle obchodního zákoníku*, Právní fórum 2/2006, str. 50
POLČÁK, R. *Nekalosoutěžní agrese na internetu*, Právní rozhledy 13/2005, str. 473
RYŠKA, M. *Zdržovací a odstraňovací žaloby proti neoprávněnému užívání firmy obchodní společností*, Právní rozhledy 2/1998, str. 66
ŽDÁRSKÝ, Z. *Civilněprávní a trestněprávní souvislosti nekalé soutěže a ochrany proti ní*, Trestněprávní revue 12/2003, str. 352

Internetové zdroje:

www.beckonline.cz

www.elaw.cz

www.epravo.cz

www.eur-lex.europa.eu

www.gesetze-im-internet.de

www.nsoud.cz

www.pravniradce.ihned.cz

www.psp.cz

Právní předpisy:

Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku (tiskový zákon),

Zákon č. 6/1863 Sb., zákon o tisku

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Zákon č. 108/1933 Sb., o ochraně cti

Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele

Zákon č. 81/1966 Sb., o periodickém tisku a ostatních hromadných prostředcích

Zákon č. 77/1997 Sb., o státním podniku

Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách

Zákon č. 248/1992 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech

Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem

Zákon č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a o změně zákonů na ochranu průmyslového vlastnictví (zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví)

Zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách

Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví - Vyhláška č. 64/1975 Sb. ve znění vyhlášky č. 81/1984

TRIPS - Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, příloha 1Ck Dohodě o zřízení Světové obchodní organizace (WTO), (vyhl. č. 191/1995 Sb.)

BGB - Bürgerliches Gesetzbuch (německý občanský zákoník)

HGB - Handelsgezetzbuch (německý obchodní zákoník)

MarkenG - Gesetz über den Schutz von Marken und sonstigen Kennzeichen (zákon o ochranných známkách)